

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Diplomska naloga

**SPODBUJANJE VEČJEZIČNOSTI V
EVROPSKI UNIJI**

Milena Presterl

Koper, 2011

Mentor: doc. dr. Igor Rižnar

POVZETEK

V Evropski uniji večjezičnost igra pomembno vlogo, saj je znanje več tujih jezikov ključ za uspeh tako poslovno kot osebno. Diplomaska naloga obravnava spodbujanje večjezičnosti v Evropski uniji. V poglavjih so obravnavani in predstavljeni predlogi in programi, ki jih izvaja Evropska unija, izpostavljena pa je tudi politika izobraževanja in učenja tujih jezikov od zgodnjih let do izobraževanja za odrasle ter pomembnost znanja več tujih jezikov na področju gospodarstva. Ključna ugotovitev diplomske naloge je, da se Evropska unija s svojimi programi prizadeva, da v državah članicah zagotovi politiko spodbujanja večjezičnosti na vseh ravneh izobraževanja in tudi na raznih področjih izven izobraževanja.

Ključne besede: Evropska unija, jezikovna politika, znanje jezikov, spodbujanje večjezičnosti, vseživljenjsko učenje, programi izobraževanja.

SUMMARY

Multilingualism plays an important role in the European Union. Knowledge of languages is the key to success, not only on a business level but also in the personal sphere of life. This under-graduate thesis focuses on the EU programmes encouraging multilingualism. Divided into chapters, different proposals and programmes of the EU are introduced and discussed. There is also the educational policy presented, ranging from learning foreign languages in the early years to adult trainings. Apart from that, knowledge of more foreign languages is also of significant importance for companies, which is also discussed in this work. The key finding of the BA thesis is that the European Union implements various programmes in order to encourage multilingualism at all levels of educational system as well as different fields outside of the education system.

Key words: European Union, language policy, knowledge of languages, promoting multilingualism, lifelong learning, training programmes.

UDK: 81'27(043.2)

ZAHVALA

Ko sem se vpisala na Fakulteto za management, sem vedela, da ne bo lahko. V meni je bilo veliko dvomov in zdaj, ko končujem, sem vesela in ponosna nase, ker mi je uspelo. Vem, da bi težko dosegla zastavljeni cilj brez pomoči vseh, ki so mi v času šolanja stali ob strani in me hkrati spodbujali.

Najprej bi se zahvalila svojemu mentorju doc. dr. Igorju Rižnarju, ki mi je pomagal pri pisanju diplomske naloge in vse moje težave spremenil v tek brez ovir.

Zahvala gre tudi lektorici Janji Zupan, ki je lektorirala mojo diplomsko nalogo.

Zahvalila bi se tudi vsem profesorjem, ki so me veliko naučili in me vodili skozi celotno šolanje. Od njih sem izvedela marsikaj novega, kar mi bo pomagalo na moji nadaljnji življenjski poti.

Posebna zahvala gre tudi moji družini, ki mi je ves čas šolanja stala ob strani. Ni jim bilo vedno lahko z mano in ob meni.

Tako! Vesela sem, da sem na koncu neke poti, ki mi je veliko dala, me obogatila in v nekaterih stvareh tudi pozitivno spremenila.

VSEBINA

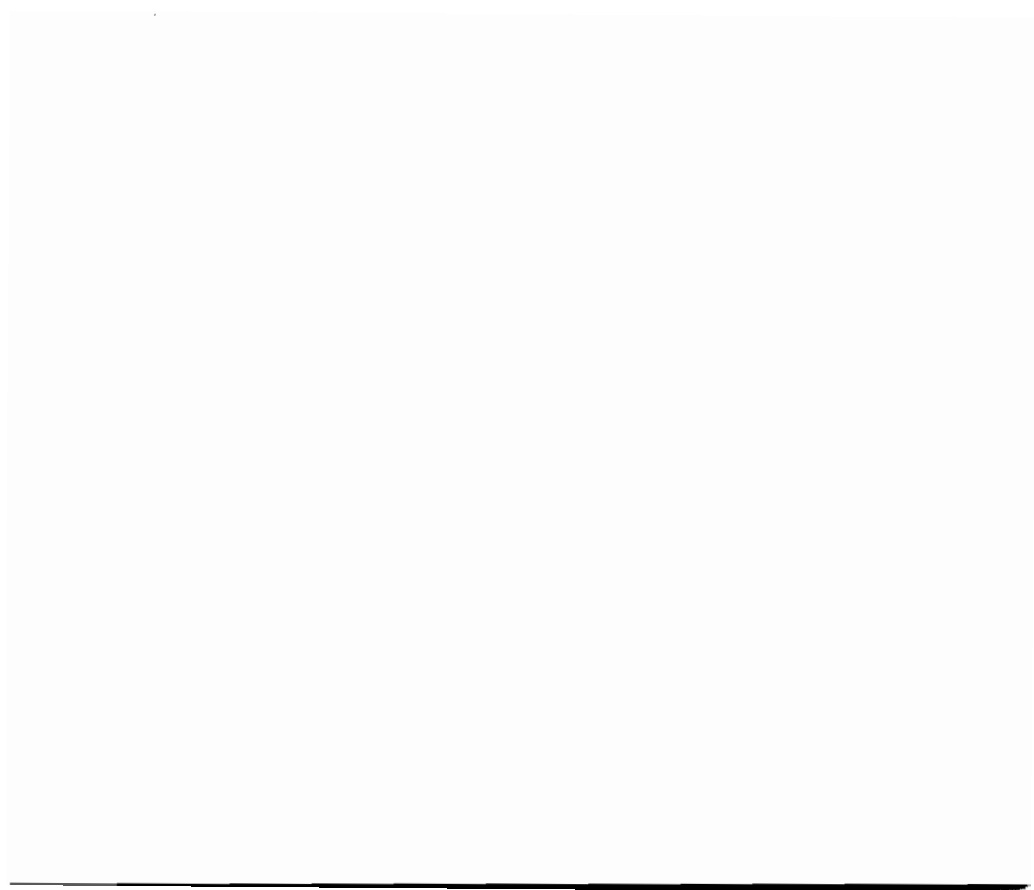
1	UVOD	1
2	EVROPSKA UNIJA	3
2.1	Evropske institucije	3
2.2	Evropski jeziki.....	4
2.2.1	Uradni jeziki in delovni jeziki EU.....	5
2.2.2	Znanje jezikov v EU.....	5
2.3	Jezikovna politika EU	8
2.4	Večjezičnost	9
3	SPODBUJANJE VEČJEZIČNOSTI V EU	11
3.1	Program vseživljenjskega učenja	11
3.2	Medkulturni dialog	13
3.3	Program Mladi v akciji.....	13
3.4	Aktivno evropsko državljanstvo.....	14
3.5	Informacijska družba.....	14
3.5.1	Digitalne knjižnice	15
3.5.2	Ponovna uporaba jezikovnih virov javnega sektorja.....	15
3.6	Mediji	15
3.7	Prevajanje	16
3.8	Tolmačenje	16
3.9	Jeziki in zaposlovanje.....	17
3.10	Znanje tujih jezikov in gospodarstvo	17
3.11	Pravosodje, svoboda in varnost.....	19
3.11.1	Program Kazensko pravosodje	19
3.11.2	Program Civilno pravosodje.....	19
3.11.3	Pravosodni atlas za civilne zadeve	20
3.11.4	E-pravosodje.....	20
3.12	Sporočanje	20
3.13	Dogodki v EU za spodbujanje večjezičnosti.....	21
3.14	Podjetniška platforma civilne družbe	22
3.15	Projekt MIG-KOMM EU	22
4	UČENJE JEZIKOV	24
4.1	Ustvarjalnost in jezik.....	24
4.2	Nastajanje in razvoj programov za spodbujanje jezikovnega izobraževanja	25
5	UČENJE JEZIKOV NA RAZLIČNIH PODROČJIH	27
5.1	Šolsko izobraževanje.....	27
5.2	Višje- in visokošolsko izobraževanje	29
5.3	Poklicno usposabljanje	30
5.4	Izobraževanje odraslih.....	31
5.5	Posebne izobraževalne potrebe	33
6	SKLEP	34
	LITERATURA	37

PONAZORILA

Slika 1: Delež odraslih (25–64 let) z znanjem posameznih tujih jezikov po doseženi izobrazbi, 2007	7
--	---

KRAJŠAVE

EU	Evropska unija
ELAN	Effects on the European economy of short of foreign language skills in enterprise
DGT TM	Digital Multilingual Translation Memory
EMT	Evropski magisterij iz prevajanja
IATE	Inter Active Terminology for Europe

1 UVOD

»Sposobnost komuniciranja v več jezikih je velika prednost za posameznike, organizacije in podjetja. Krepi ustvarjalnost, ruši kulturne stereotipe, spodbuja razmišljanje zunaj ustaljenih okvirov in lahko pripomore k razvoju inovativnih izdelkov in storitev.« Leonard Orban, nekdanji evropski komisar za večjezičnost (Evropska komisija 2008h), je s temi besedami hotel poudariti, kako zelo pomembno je znanje tujih jezikov. Dobre jezikovne spretnosti omogočajo lažje delo, lažji študij, prispevajo h konkurenčnosti evropskih podjetij, skratka omogočajo medkulturno sporazumevanje. Prav zaradi pomembnosti znanja več jezikov sem se v svoji diplomski nalogi odločila predstaviti temo o spodbujanju večjezičnosti v EU.

Zavedati se moramo, da je znanje jezikov pomembno. Jezik odslkava kulturno različnost in zacveti, ko ga kultura prizna kot primernega. Jezik je v Sloveniji kulturno umestil že Primož Trubar, saj se je zavzemal za ohranjanje lastnega jezika.

Živimo v obdobju svetovne komunikacije in valuta te komunikacije je jezik. EU označuje učenje jezikov kot pomembno prednostno nalogo, hkrati pa financira številne programe in projekte na tem področju. Poleg tega je Evropska unija postala brezmejna in vsi državljani imajo pravico do življenja, študija ali dela znotraj njenih meja. Treba pa je poudariti, da znanje jezikov še vedno predstavlja nevidno oviro za prosto gibanje. To pomeni, da si z učenjem jezika izboljšamo možnost prostega gibanja. Zavedati se moramo, da učenje novega jezika zahteva nekaj truda, vendar je zelo koristno in napredovanje je lahko prav tako prijetno kot dosega cilja (Evropska komisija 2009). Znanje tujega jezika, poudarja Evropska komisija (2009), je pomembno sredstvo za razumevanje med ljudmi različnih družb. Ko se svet krči in postaja svetovna vas ter postopoma prerašča v mednarodno skupnost človeštva, postaja potreba po medkulturnem dialogu in razumevanju vedno bolj pomembna.

Evropska komisija (2009) ugotavlja, da čeprav so se ljudje iz vseh družbenih slojev in vseh stopenj izobrazbe sposobni učiti tuji jezik, veliko ljudi meni, da gre za izziv, na katerega niso pripravljeni. Veliko jih odlaša z učenjem jezika, ker menijo, da bodo za učenje vseh besed in slovnice potrebovali celo večnost. Otroci na splošno veljajo za najboljše učence jezikov. Imajo prožnejši um, manj zadržkov, imajo več časa, uživajo v oponašanju, poleg tega pa zaradi izredne sposobnosti učenja naglasov zvenijo še toliko prepričljivejše. Vendar imajo tudi odrasli svoje prednosti, saj se bolj zavedajo mehanizma in strukture jezika ter se lažje naučijo slovnice. Evropska komisija (2009) sporoča, da je večjezična realnost tudi nekaj, česar se zaveda veliko delodajalcev in delavcev. Večjezično osebje lahko okrepi konkurenčnost podjetja. Zato lahko pomanjkanje znanja jezikov odnaša gospodarsko ceno. Evropska unija večjezičnost zelo spodbuja, pravzaprav je spodbujanje učenja jezikov in jezikovne različnosti eden od ciljev programa za vseživljenjsko učenje. Unija je namreč za spodbujanje večjezičnosti namenila kar 6,97 milijard evrov za obdobje 2007–2013, je zapisala Evropska komisija (2009) v svojem poročilu.

Namen diplomske naloge je analizirati stanje na področju spodbujanja in učenja tujih jezikov v EU in hkrati opozoriti na pomen večjezičnosti. Za boljše razumevanje diplomske naloge bom v prvem delu predstavila in razložila osnovne pojme EU: kot so institucije EU, uradni jeziki, delovni jeziki, jezikovna politika. Nato se bom osredotočila na znanje tujega jezika v državah članicah EU in vlogo slovenščine v EU.

Poskušala bom ugotoviti, kako Evropska unija in njene institucije spodbujajo večjezičnost. Kakšni so torej programi in pristopi za izboljšanje jezikovnih znanj državljanov? Kakšni dogodki se vrstijo po Evropi na temo spodbujanja večjezičnosti? Poskusila bom pridobiti tudi nekatere statistične podatke (na primer izguba posla zaradi neznanja jezikov, kakšen je delež odraslih v Sloveniji z znanjem posameznih jezikov po doseženi izobrazbi, kakšno je znanje jezikov pri evropskih državljanih in kakšen je njihov odnos do jezikov) in odgovoriti na vprašanja, kako EU skupaj z državami članicami pripravlja in organizira programe vseživljenjskega učenja, se pravi že od zgodnjega otroštva naprej. Cilj mojega dela je opozoriti na dejstvo, da je treba biti v današnji jezikovno in kulturno raznovrstni Evropi jezikovno spreten, če želiš biti uspešen tako v slovenskem kot tudi v skupnem evropskem prostoru. V drugem delu bom uporabila metodo analize. Moji viri bodo predvsem poročila iz portala EU, ki se nanašajo na Evropo, jezikovno politiko v EU, na spodbujanje večjezičnosti, vpliv pomanjkanja jezikovnega znanja na gospodarstvo EU ter učenje jezikov na različnih področjih. V delu opozarjam, da se bo Evropska unija tudi v prihodnje širila, zato bodo potrebne še korenitejše spremembe na področju znanja in spodbujanja jezikov. V EU je konkurenčnost vse bolj odvisna ne le od dobrih izdelkov in storitev, temveč tudi od pogajalskih spretnosti, znanja jezikov in obveščenosti. Za to pa so potrebni izobraženi kadri, ki imajo tudi jezikovne spretnosti. Mnoga podjetja imajo namreč stike z različnimi dobavitelji in pogosto se dogaja, da nimajo znanja in izkušenj, da bi v svoje poslovne načrte vključila tudi jezike, kar bi bistveno povečalo konkurenčno prednost.

Predpostavljam, da se Evropska unija skupaj s svojimi institucijami zaveda, kako pomembno je znanje jezikov in da si tudi v prihodnje želi spodbujati večjezičnost. Zato poskuša pripraviti čim več programov in dogodkov, kjer bi predstavila in hkrati izpolnila začrtane strategije večjezičnosti. K učenju jezikov je treba spodbujati vse državljane ne glede na starost in jih opozoriti na pomembnost jezika. Predpostavljam tudi, da se podjetja premalo zavedajo pomembnosti jezikovnega znanja in premalo vlagajo v večjezično komuniciranje. EU za to namenja finančna sredstva in marsikatera podjetja jih ne izkoristijo.

Pri pripravi diplomske naloge me je presenetilo dejstvo, da na temo spodbujanja večjezičnosti obstaja malo različnih člankov in knjig ter da je večina literature v tujem jeziku. Gradivo sem poskušala pridobiti predvsem iz raznih poročil evropskih institucij, raznih člankov, ki so bili v glavnem v elektronski obliki.

2 EVROPSKA UNIJA

Evropska unija je edinstvena, saj ne nadomešča sedanjih držav, obenem pa je več kot katera koli mednarodna organizacija. Evropska unija je pravzaprav izredna zgodba o uspehu. V malce več kot pol stoletja je v Evropo prinesla mir in blaginjo, enotno evropsko valuto in enotni trg brez meja, po katerem lahko svobodno potujejo blago, ljudje, storitve in kapital. Postala je ena pomembnejših trgovskih sil in vodilna svetovna sila na področjih, kot sta varovanje okolja in razvojna pomoč. Zato ni nič čudnega, da se je z začetnih 6 razširila na 27 članic, pridružile pa bi se ji še nove države (Evropska komisija 2007a).

Evropa je celina z različnimi jeziki in hkrati tudi celina s skupnimi vrednotami, kot so svoboda, demokracija in socialna pravičnost. EU te vrednote brani, spodbuja enotnost in razvija sodelovanje med evropskimi narodi. Poleg tega ohranja njihovo različnost in zagotavlja, da državljani sodelujejo pri sprejemanju odločitev (Portal Evropske unije b. l.).

2.1 Evropske institucije

Danes je v EU 27 držav članic, in sicer Avstrija, Belgija, Bolgarija, Ciper, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francija, Grčija, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Malta, Nemčija, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovaška, Slovenija, Španija, Švedska in Velika Britanija. Evropska unija ima skoraj pol milijarde prebivalcev in evropsko združevanje se še nadaljuje. Je edinstvena integracija, kjer so države članice ustanovile skupne institucije, na katere so prenesle del svoje suverenosti in s tem se odločitve o vprašanih skupnega interesa sprejemajo demokratično na evropski ravni (Portal Evropske unije b. l.).

V proces odločanja EU in zlasti v postopek soodločanja so vpletene tri glavne institucije:

- Evropski parlament, ki zastopa državljane EU, ti pa ga neposredno volijo;
- Svet EU, ki zastopa posamezne države članice;
- Evropska komisija, ki se zavzema za interese Unije kot celote.

Ta »institucijski trikotnik« oblikuje politike in pravne akte, ki se uporabljajo po vsej EU-ji. Načeloma predlaga nove pravne akte Komisija, Parlament in Svet pa jih sprejmeta. EU in države članice jih potem izvajajo.

Evropskemu parlamentu pri delu pomaga generalni sekretariat, ki je sestavljen iz več generalnih direktorats. Eden izmed direktorats je Generalni direktorat za prevajanje in njegova naloga je priprava dokumentov Evropskega parlamenta v vseh uradnih jezikih EU. Obstaja tudi Generalni direktorat za tolmačenje in konference, njegova naloga pa je izpolnjevanje političnih potreb po večjezičnosti v Evropskem parlamentu. V Evropskem parlamentu je vsak jezik enako pomemben: vsi parlamentarni dokumenti so objavljeni v vseh uradnih jezikih EU in vsak poslanec ima pravico do uporabe katerega koli uradnega jezika. To

je najboljši način, da postane delo poslancev pregledno in dostopno za vse državljane (Portal Evropske unije b.l.).

Delo Evropske komisije je povezano z učenjem jezikov, predvsem s programom vseživljenjskega učenja in s političnimi dokumenti. Eden takih dokumentov se glasi »Večjezičnost: prednost Evrope in skupna zaveza«. Komisija državljane spodbuja k učenju jezikov na vseh stopnjah, saj bi tako lahko izkoristili medsebojno povezovanje. Hkrati uveljavlja večjezičnost, s tem pa jezikovno raznoličnost v Evropi. Povezati želi vse države članice EU (Evropska komisija 2009).

2.2 Evropski jeziki

Evropska unija je večjezična institucija, ki spodbuja ideal o eni skupnosti z različnimi kulturami in jeziki. V EU je 23 uradnih jezikov in njihovo število se bo še povečevalo, saj se vstopu v Unijo približujejo še druge države (Evropska komisija 2009).

Usklajen soobstoj številnih jezikov v Evropi je močan simbol prizadevanja EU za združenost v različnosti. Jeziki določajo osebne identitete, hkrati pa so del skupne dediščine. Lahko so most, ki nas povezuje z drugimi ljudmi, lahko nam približajo druge dežele in kulture ter tako spodbudijo medsebojno razumevanje. Uspešna politika večjezičnosti lahko izboljša življenje državljanov, saj poveča njihove možnosti za zaposlitev, poenostavi dostop do storitev in pravic ter prispeva k solidarnosti z okrepljenim medkulturnim dialogom in socialno kohezijo. S tega vidika je jezikovna različnost dragocena prednost, še zlasti v današnjem globaliziranem svetu (Komisija Evropskih skupnosti 2008b).

EU priznava in spodbuja, da svobodno govorimo in pišemo v svojem jeziku, hkrati pa sledi cilju tesnejšega povezovanja med državami članicami. Ta dva cilja se med seboj dopolnjujeta in hkrati upodabljata geslo »Evropska unija – združena v različnost«.

Smrkolj (2009) piše, da jezik ni samo eden izmed elementov identitete posameznika, temveč je tudi sredstvo, ki posamezniku sploh omogoči, da se vključi v družbo ter izraža samega sebe, kakor mu tudi omogoča, da ponotranji svoje izkušnje. Smrkolj (prav tam) dodaja, da danes ob naraščajoči transnacionalni realnosti življenja številnih posameznikov nacionalna identiteta ni nujno tako močan del kolektivne identitete posameznika, kot je to veljalo v preteklosti, vendar pomen jezika za oblikovanje kakršne koli kolektivne identitete ne gre zanemariti. Iz teh razlogov lahko govorimo o dobrini, ki jo mora pravni red ustrezno upoštevati in zaščititi.

2.2.1 Uradni jeziki in delovni jeziki EU

Uradni jezik kot jezik, je z zakonom določen za uradno poslovanje (Wikipedija 2010). Kot sem že omenila je v EU 23 uradnih jezikov. To so: nizozemščina, italijanščina, nemščina, francoščina, danščina, angleščina, grščina, portugalsščina, španščina, švedščina, finščina, litovščina, latvijščina, estonščina, madžarščina, poljščina, slovenščina, slovaščina, češčina, malteščina, irščina, romunščina, bolgarščina. EU ima manj uradnih jezikov, kot je držav članic. To je zato, ker Nemčija in Avstrija uporabljata isti jezik, v Grčiji in na Cipru uporabljajo grščino, Belgija in Luksemburg pa imata skupne jezike s svojimi francoskimi, nemškimi in nizozemskimi sosedi. Torej je rezultat 23 jezikov za 27 držav. Ob pristopu nove države k EU nacionalni jezik te države običajno postane uradni jezik EU. Odločitev o tem sprejme Svet ministrov EU. Zato posamezni državljani v EU v vseh stikih z EU in njenimi institucijami uporabljajo isti jezik, kakor ga uporabljajo v stikih z nacionalnimi organi v domovini. Evropska skupnost je leta 1958 sprejela prvi predpis o uradnih jezikih. Takrat so bili kot prvi uradni jeziki in delovni jeziki EU nizozemščina, francoščina, nemščina in italijanščina. Ko se je Unija širila, se je večalo tudi število uradnih in delovnih jezikov, vendar jih je manj kot držav članic, in kot sem že omenila, nekatere jezike govorijo v več državah (Evropska komisija 2009). Evropski parlament je edina institucija EU, ki se je zavezala, da bo tudi v prihodnje skrbela za enakopravno zastopanost vseh uradnih jezikov (Kalin Golob 2003, 262).

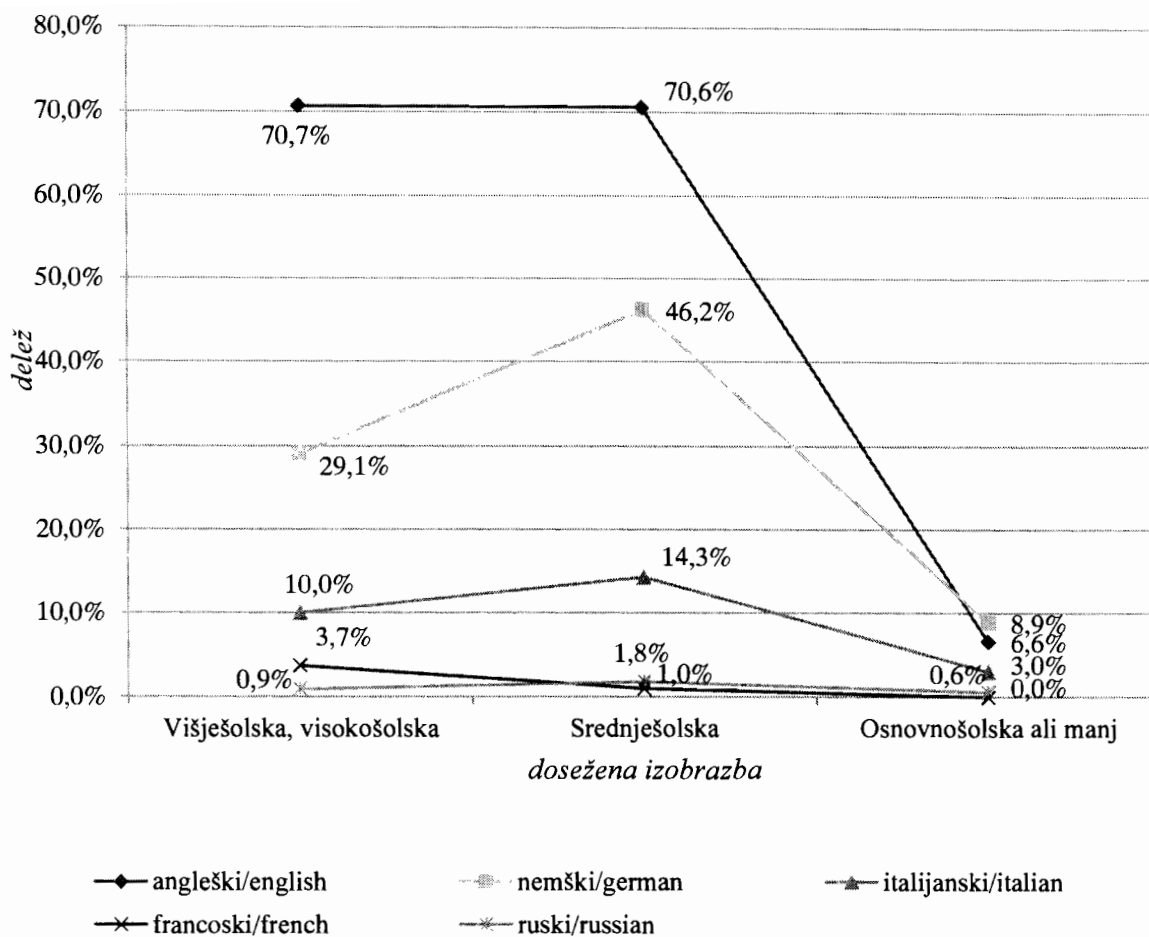
Temeljno načelo EU pravi, da mora biti zakonodaja EU dostopna vsem državljanom v njim razumljivem jeziku. To pomeni, da se zakonodaja in dokumenti javnega pomena in interesa prevajajo v vseh 23 uradnih jezikih. Drugi dokumenti – na primer sporočila nacionalnim organom, odločbe, naslovljene na posameznike ali pravne osebe, in korespondenca – se prevajajo samo v ustrezne posamezne jezike – delovne jezike. S tem je odpravljena diskriminacija med govorniki različnih jezikov (Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve 2011).

2.2.2 Znanje jezikov v EU

Javnomnenjska raziskava Eurobarometer je pri evropskih državljanih opravila raziskavo o znanju jezikov in njihovem odnosu do tujih jezikov. Ugotovila je, da 56 odstotkov anketirancev poleg maternega jezika govori še en tuji jezik. V ospredju so Luksemburžani, saj jih kar 99 odstotkov zna vsaj en tuji jezik, sledijo jim Slovaki s 97 odstotki in Latvijci s 95 odstotki. Najbolj razširjeni jeziki so angleščina, francoščina in nemščina, sledita pa španski jezik in ruski jezik. Raziskava je pokazala, da je znanje tujega jezika oziroma večjezičnost pogostejša v manjših državah članicah EU, kjer je več državnih jezikov. To pa velja tudi za države, v katerih je materni jezik državljanov eden od manj razširjenih jezikov ali v katerih si jezik delijo s sosednjimi državami. Po podatkih iz leta 2006 je bila večina prebivalcev enojezična samo v šestih državah članicah: na Irskem je 66 odstotkov anketirancev poznalo

samo materni jezik, sledijo pa Združeno kraljestvo, Italija, Madžarska, Portugalska in Španija s 56 odstotki. V raziskavi Eurobarometer je bilo tudi zastavljeno vprašanje, kakšna je pomembnost učenja tujih jezikov. Odgovori so bili pričakovani, saj je samo 8 odstotkov anketirancev odgovorilo, da se jim zdi učenje tujih jezikov nepomembno (Evropska komisija 2008d).

Statistični urad Republike Slovenije (2010) je predstavil rezultate o jezikovnem znanju prebivalcev Slovenije, ki jih je pridobil z mednarodno anketo o izobraževanju odraslih (anketirane osebe niso bile vključene v redno šolanje), prvič izvedeno leta 2007. Zbrani podatki kažejo, da v Sloveniji 92 odstotkov oseb v starosti od 25 do 64 let govori vsaj en tuji jezik, od tega jih 20,5 odstotka govori en tuji jezik, 37,2 odstotka dva tuja jezika in 34,1 odstotka tri ali več tujih jezikov. Po znanju tujih jezikov se torej uvrščamo v evropski vrh, pred nami so Litva, Norveška, Švedska, Latvija in Slovaška. Pri izvedbi omenjene ankete pa je treba opozoriti, da je v anketo zajeta tudi generacija, ki se je po obveznem predmetniku v osnovni šoli učila še srbohrvaščino in da ta jezik zdaj prav tako velja za tuji jezik. Po podatkih iz ankete je namreč srbohrvaščina, za angleščino in nemščino, tretji najpogostejši tuji jezik, ki ga govorijo prebivalci Slovenije v starostni skupini od 25 do 64 let. Znanje tujih jezikov je večinoma povezano z doseženo izobrazbo. Angleško govori 70 odstotkov višje- in visokošolsko ter srednješolsko izobraženih prebivalcev. Med osebami z osnovnošolsko izobrazbo pa delež oseb z znanjem angleščine strmo pade na manj kot 7 odstotkov.

Opomba: V grafičnem prikazu ni podatkov o deležu odraslih z znanjem srbskega in hrvaškega jezika kot tujega jezika.

Slika 1: Delež odraslih (25–64 let) z znanjem posameznih tujih jezikov po doseženi izobrazbi, 2007

Vir: Andragoški center Republike Slovenije 2010, 2.

Da se Slovenci radi učimo tujih jezikov, pričajo poročila izvajalcev nadaljnega izobraževanja. Statistični urad Republike Slovenije (2010) sporoča, da so ti izvajalci v šolskem letu 2008/09 izvedli 4.029 jezikovnih tečajev in zabeležili 22.342 obiskov udeležencev. Največ jih je bilo pri učenju angleškega jezika. Drugi najpopularnejši jezik je nemščina. Vse bolj pa narašča zanimanje tujcev za učenje slovenskega jezika. Slovenščino po izsledkih ankete govori 3,4 odstotka prebivalcev Hrvaške, 0,8 odstotka prebivalcev Avstrije ter 0,1 odstotka prebivalcev Litve. Znanje slovenskega jezika so navajali tudi anketiranci na Češkem, Slovaškem, v Italiji in Nemčiji ter celo na Švedskem in Cipru (Andragoški center Republike Slovenije 2010).

Ko je Slovenija vstopila v EU, je slovenski jezik postal uradni jezik Unije in hkrati tudi bolj prepoznaven. Zato iz raziskave, ki je bila izvedena, lahko povzamem, da se je povečalo

zanimanje tujih govorcev za znanje slovenščine kot tujega jezika. To pomeni, da bo vedno več državljanov EU govorilo tudi slovenski jezik.

2.3 Jezikovna politika EU

Jezikovna različnost je del vsakdanjega življenja današnje Evropske unije. Petsto milijonom državljanov različnega etničnega, kulturnega in jezikovnega porekla moramo zagotoviti znanja in sposobnosti, ki jim omogočajo medsebojno razumevanje in komuniciranje. Jezik je najbolj neposredni izraz kulture, ker nas dela človeške in vsakemu izmed nas daje občutek identitete. Jeziki so vpeti v kulturo dežel in regij, v običaje, tradicije in sisteme prepričanj. EU si prizadeva in spodbuja mobilnost državljanov z razvojem kakovostnega izobraževanja, hkrati si prizadeva za pripravo skupnih študijskih programov, izmenjavo informacij in nudenje podpore pri vseživljenjskem učenju. Države članice so glavni nosilci odločanja na področju jezikovne politike, vključno z regionalnimi in manjšinskimi jeziki, ki jih obravnava Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih Sveta Evrope. Praktične odločitve v zvezi z jezikovnimi vprašanji pa sprejemajo tudi številne druge organizacije: izvajalci izobraževanja, regionalne in lokalne oblasti, socialni partnerji, mediji in storitveni sektor. Evropski pravni okvir je zasnovan na priznanju in spoštovanju različnosti, kulturne in jezikovne politike (Kalin Golob 2001, 228). Evropska unija lahko obstane le, če bo to različnost upoštevala tudi v prihodnje – cena omejevanja te različnosti bi bila prevelika, omejevanje uradnih jezikov bi pomenilo pri državljanih, nosilcih tega jezika, občutek drugorazrednosti in odpor proti združeni Evropi. Če tega EU ne bo razumela, je Evropa v nevarnosti.

Evropski parlament (2008a) sporoča, da je odprtost do drugih kultur prvi pogoj za uspešno učenje jezikov in medkulturno komunikacijo. Učitelji jezikov imajo odločilno vlogo pri gradnji večjezičnosti Evrope. Na vseh področjih izobraževanja se morajo zavedati svoje vloge medkulturnih posrednikov in vzgojiteljev ter spodbujati svoje učence. Njihova naloga je, da z zgledi pokažejo evropske vrednote odprtosti do drugih, tolerance do drugačnosti in pripravljenosti za komunikacijo. Učitelji jezikov so odgovorni za pridobivanje medkulturnega znanja in spretnosti svojih učencev kakor tudi za njihovo jezikovno kompetenco. So ambasadorji kulture dežel in regij, kjer prebivalci govorijo ciljni jezik, ter medkulturnega razumevanja na splošno. Medkulturne spretnosti so pomembne jezikovne spretnosti, posebej še v večjezični in večkulturni Evropi, saj vsebujejo zavest o drugih kulturah, odprtost, toleranco, spoštovanje drugačnosti, razumevanje in fleksibilnost. Države članice imajo zato prednostno nalogo, da svoje državljanke ozaveščajo o lastnih kulturnih vrednotah, da cenijo druge kulture, da postanejo bolj odprti za druge ljudi in se zanje bolj zanimajo. Zato razni programi podpirajo medkulturne izmenjave, ki vključujejo tako učitelje kot učence na vseh področjih izobraževanja.

Orban, prvi komisar, pristojen za večjezičnost v EU, nam sporoča, da je v EU treba spoštovati različnost jezikov. Moramo jih ceniti kot vir blaginje in potencialne prednosti za Evropo. Pri tem igra večjezičnost zelo pomembno vlogo (Evropska komisija 2009). Prispeva k uspehu in blaginji gospodarstva, da postane najbolj konkurenčno in dinamično ter temelječe na znanju. Zato nam Evropska komisija sporoča jasnost jezikovne politike v EU, in sicer, da mora biti vsakemu državljanu omogočeno, da govori svoj jezik, in je v tem jeziku tudi razumljen. Hkrati opozarja, da vsak jezik bogati.

Politika izobraževanja in poklicnega usposabljanja sodi med področja, na katerih se odločitve sprejemajo po postopku soodločanja. V skladu z načelom subsidiarnosti je ta politika v prvi vrsti v pristojnosti držav članic, vendar je EU sprejela številne programe evropskega in mednarodnega obsega za spodbujanje izmenjave, mobilnosti in medkulturnega razumevanja (Evropski parlament 2008b).

2.4 Večjezičnost

Večjezičnost (Komisija Evropskih skupnosti 2005, 3) pomeni sposobnost posameznika, da uporablja različne jezike in sobivanje različnih jezikovnih skupnosti na enem zemljepisnem območju. EU je pisana skupnost, zlasti kar zadeva pestrost jezikov v njej in posledično jezikovne politike, ki jo vodi. Ohranjanje in spodbujanje večjezičnosti je eno izmed temeljnih načel EU. Zaželeno je znanje jezikov se glasi »eden plus dva«: vsak Evropejec naj bi obvladal svoj materni jezik in dva tuja. Evropski parlament posebej opozarja na možne nevarnosti komunikacijske vrzeli med posamezniki različnega kulturnega izvora in na socialne razlike med večjezičnimi in enojezičnimi ljudmi. Opozarja, da je v številnih državah članicah pomanjkanje jezikovnih spretnosti še naprej velika ovira za vključevanje v družbo in na trg dela za delavce, ki niso državljani teh držav, zato poziva Komisijo in države članice, naj sprejmejo ukrepe za zmanjšanje razlik med večjezičnimi posamezniki, ki imajo v EU več priložnosti, ter enojezičnimi, ki jih dobijo manj.

Evropska komisija je v svojem akcijskem načrtu, kot pišeta Pižorn in Brumen (2008, 141), za spodbujanje učenja jezikov in jezikovne različnosti izrazila namero razširiti, utrditi in razviti učenje in poučevanje tujega jezika oziroma dodatnih jezikov v vsaki članici EU, in sicer z osrednjo sestavino materni jezik plus dva jezika od zgodnjega otroštva, kar od držav članic zahteva dodatna sredstva za izobraževanje. Kot pišeta Pižorn in Brumen (prav tam), so v akcijskem načrtu naslednji sklepi:

- vsi prebivalci EU naj se jezikov učijo od zgodnjega otroštva naprej, pri čemer naj učenje traja vse življenje, saj bodo le tako postali večjezični posamezniki;
- ne zadostuje samo obvladovanje angleščine, ampak naj bo vsakomur na razpolago tudi paleta drugih jezikov, ki se jih lahko uči;
- izkoristiti bo treba nacionalne in evropske programe za spodbujanje mobilnosti učencev in učiteljev kot tudi za spodbujanje druge vrste stikov med prebivalci;

- izboljšati bo treba kakovost pouka jezikov;
- velika evropska mesta moramo narediti »prijaznejša do jezikov«, ravno tako je pomembno spodbujati učenje regionalnih jezikov in jezike manjšin;
- vsaka posamezna država naj razišče potrebe po jezikih pri svojih prebivalcih in izdela lastno jezikovno politiko.

Kako je s Slovenijo in večjezičnostjo? Slovenija leži na stičišču slovanske, germanske, romanske in ugrofinske jezikovne skupine. Torej je značilno, da se v Sloveniji in njeni okolici uporablja veliko jezikov, zato je del slovenskih prebivalcev ves čas večjezičen. Milan Zver poudarja, da se v naši državi zavedamo, da je zakoreninjenost v domači kulturi in jeziku izhodišče za odprtost v svet in da k skupni evropski identiteti lahko največ prispevamo z uveljavljanjem svoje izvirnosti in posebnosti kot nepogrešljive sestavine evropske kulturne raznolikosti. Milan Zver dodaja, da je skrb za jezik ter dvig jezikovne zmožnosti v maternem jeziku, v jeziku manjšin in migrantov ter v tujih jezikih eden od temeljev večjezičnosti, obenem pa je večjezičnost bistvena za kulturno identiteto posameznika in naroda. Prav zato nas kot narod, ki govori enega od manj razširjenih jezikov, še posebej veseli, da so sklepi Evropskega sveta leta 2002 v Barceloni postavili temelje za delo na področju večjezičnosti na ravni Unije in da se je pomen večjezičnosti tako okrepil, da je bil imenovan poseben komisar za to področje (Ministrstvo za šolstvo in šport 2008).

3 SPODBUJANJE VEČJEZIČNOSTI V EU

Jezikovno politiko EU opredeljujejo mnogi dokumenti. Že Listina Evropske unije o temeljnih pravicah iz leta 2000 v 22. členu pravi, da bo Unija upoštevala kulturno, versko in jezikovno različnost, v 21. členu pa je določeno, da se prepoveduje diskriminacija na kateri koli osnovi, tudi na osnovi jezika. To načelo ne velja le za 23 uradnih jezikov, temveč tudi za okoli 60 regionalnih in manjšinskih jezikov. Voditelji držav in vlad so se na zasedanju Evropskega sveta v Barceloni marca 2002 strinjali, da bi se moral vsak državljan EU poleg maternega jezika že od zgodnjega otroštva naprej učiti vsaj še dva tuja jezika. S tem je bila storjena prelomnica v jezikovni politiki. Leta 2005 je Evropska komisija predstavila novo okvirno strategijo za večjezičnost, saj je v današnjem svetu postala vsakodnevna resničnost za večino ljudi, da imajo sposobnost sporazumevanja in razumevanja v več kot enem jeziku. Ta strategija je bila prvi korak k spodbujanju večjezičnosti, kar je samo potrdilo zavezanost EU za večjezičnost. Ob spoznanju pomembnosti upravljanja in spodbujanja jezikovne različnosti in učenja v obdobju širitve EU je bil leta 2007 imenovan prvi komisar, in sicer Leonard Orban, ki je bil pristojen izključno za večjezičnost. Zastavljeni so bili veliki politični cilji, saj področje večjezičnosti prinaša koristi predvsem državljanom. Hkrati prispeva k uspehu in blaginji gospodarstva, saj je cilj EU, da postane najbolj dinamično in konkurenčno, na znanju temelječe gospodarstvo na svetu. Vse to je doseglo vrhunec septembra 2008, ko je Evropska komisija sprejela novo strategijo o večjezičnosti z naslovom »Večjezičnost: prednost za Evropo in skupna zaveza«. Nova strategija razkriva manj znane vidike večjezičnosti, kot je npr. njen prispevek k večji družbeni skladnosti. Večjezičnost igra pomembno vlogo tudi pri aktualnih vprašanjih, kot so ohranitev naše blaginje, vključevanje priseljencev in krepitev naših vezi z neevropskimi državami (Evropska komisija 2008e).

V nadaljevanju se bom osredotočila na predloge in programe, ki jih izvaja Evropska komisija s sporočilom »Večjezičnost: prednost Evrope in skupna zaveza« (Evropska komisija 2008h), kjer predstavi pomen jezikovne različnosti in potrebo po širši politiki za spodbujanje večjezičnosti v EU. Strategije, ki jih je predlagala Evropska komisija, razširjajo uporabo politike večjezičnosti na nova področja, kot so notranji trg, podjetništvo in zaposlovanje.

3.1 Program vseživljenjskega učenja

Program dejavnosti na področju vseživljenjskega učenja povezuje različne evropske pobude in njihov temeljni cilj je pospeševanje učenja jezikov in jezikovna raznovrstnost. Za program je namenjenih skoraj 6,97 milijarde evrov za obdobje 2007–2013. Program vseživljenjskega učenja je sestavljen iz štirih podprogramov, od katerih vsak obravnava določen sektor izobraževanja tujih jezikov:

- Comenius – za dejavnosti splošnega izobraževanja v šolah do višje srednje ravni;
- Erasmus – za izobraževanje in dejavnosti nadaljnega usposabljanja na visokošolski ravni;

- Leonardo da Vinci – za vse druge oblike poklicnega izobraževanja in usposabljanja;
- Grundtvig – za izobraževanje odraslih.

Program vključuje ključne dejavnosti, in sicer zajema vprašanja politike ter opredeljuje posebne določbe za učenje jezikov in dejavnosti, ki so povezane z informacijsko komunikacijsko tehnologijo, in bolj obsežne dejavnosti razširjanja, ki jih posebni programi ne zajemajo. Program Jean Monnet je namenjen krepitvi evropske identitete in spodbujanju znanja in ozaveščenosti o evropski integraciji. Spodbuja poučevanje, razmišljanje in razprave o procesu evropske integracije na visokošolskih ustanovah po vsem svetu. V vseh omenjenih programih imajo jeziki posebno vlogo. Spodbujanje poučevanja in učenja jezikov in jezikovne raznovrstnosti, vključno z uradnimi jeziki Unije in njenimi regionalnimi in manjšinskimi jeziki, je prednostna dejavnost Evropske skupnosti na področju izobraževanja in usposabljanja. Takšni ukrepi so še posebej pomembni v mejnih regijah držav članic v zvezi z jeziki, ki se uporabljajo v sosednjih regijah drugih držav članic. Program Comenius kot svoj cilj opredeljuje razvijanje znanja in razumevanja pestrosti evropskih kultur in jezikov ter njihove vrednosti in tudi spodbujanje učenja živih tujih jezikov. Program Erasmus podpira ustanove, ki zagotavljajo kakovost na vseh stopnjah mobilnosti, predvsem ustanove s pripravljalnimi in izpopolnjevalnimi jezikovnimi tečaji. Program Leonardo da Vinci v svoje cilje vključuje spodbujanje učenja živih tujih jezikov in podpira organiziranje vseh potrebnih pripravljalnih ukrepov za mobilnost, vključno z jezikovnimi pripravami, ki so tu še posebej izpostavljene. Prav tako podpira projekte, ki želijo izboljšati sisteme usposabljanja s poudarkom na prenosu inovacij, vključno z jezikovnim prilagajanjem nacionalnim potrebam. K razvoju jezikovnega učenja in vadbi jezikov z naravnimi govorniki prispeva program Grundtvig. Program vseživljenjskega učenja spodbuja tudi povezovanje projektov v mreže, ki prispevajo k razvoju jezikovnih politik, promociji učenja jezikov in jezikovne različnosti ter izmenjavi dobrih praks. Prav tako podpira vse druge pobude, vključno z dejavnostmi za privlačnejše učenje tujih jezikov v okviru sredstev javnega obveščanja in trženja, oglaševalskih kampanj ter informacijskih akcij in tudi v okviru konferenc, študij in statističnih pokazateljev na področju učenja jezikov in jezikovne raznovrstnosti. Evropska komisija (2008h, 8–10) sporoča, da ima posebno vlogo znotraj jezikovnih aktivnosti tudi Evropsko priznanje, ki prispeva k večjemu ozaveščanju o pomenu jezikovne različnosti v EU in o prednostih znanja različnih jezikov.

Europass

Pomembna praktična prispevka k uveljavljanju učenja in znanja jezikov sta jezikovna izkaznica *Europass* in življenjepis *Europass*. Pri vpisu v razne programe izobraževanja ali usposabljanja, pri iskanju zaposlitve ali pri pridobitvi različnih izkušenj v tujini je pomembno, da so naše kompetence in znanje pri vpisu napisane razumljivo. Enotni okvir EU za pregledne kvalifikacije in kompetence *Europass* je zasnovan za spodbujanje mobilnosti in

vseživljenjskega učenja med študenti in za razjasnitev imetnikovih kvalifikacij za delodajalce. Evropska jezikovna mapa, ki jo je razvil Svet Evrope, je vključena v portal *Europass*. Najpomembnejši praktični prispevek k pospeševanju jezikovnih znanj prihaja prek omenjenega portala. Portal namreč daje možnost državljanom, da izpolnijo življenjepis in jezikovni potni list *Europass* na spletu s smernicami, ki jih nudi program za pomoč. Življenjepis vključuje odstavek, ki povzema znanje jezikov. Potni list, ki je sestavni del evropske jezikovne mape, omogoča vsem državljanom EU, da podrobno opišejo svoja jezikovna znanja. Oba dokumenta uporabljata skupni evropski referenčni okvir za jezike, ki ga je razvil Svet Evrope kot standardno orodje za samoocenitev (Svet Evrope 2006, 3). Ta skupni način opisovanja znanja jezikov je zmanjšal zmedo, ki so jo povzročile številne stopnje jezikovnega znanja in različni izrazi, ki so se uporabljali pred uveljavitvijo *Europassa*.

3.2 Medkulturni dialog

Evropska unija je prepoznala nujno potrebo po dobrih odnosih med različnimi kulturami, ki tvorijo našo družbo. Z medkulturnim dialogom, ki pomeni potrebo po razumevanju in spoštovanju jezikov, večjezičnost lahko zmanjša tveganje osamitve posameznih skupnosti ter prispeva k nastajanju družbe, ki je manj dovzetna za spore. Maja 2008 so bili sprejeti sklepi Evropskega sveta o medkulturnih kompetencah, ki uvrščajo znanje jezikov med ključne kompetence. Dokumenti obravnavajo aktivno spodbujanje učenja jezikov in podporo za prevajanje, s čimer bi olajšali dostop do umetniškega izraza v različnih jezikih. Državljanom in podjetjem mora biti omogočen dostop do najnovejše zakonodaje EU v njihovem jeziku. To naj bi omogočala podatkovna zbirka *EUR-Lex*, ki naj bi vsebovala pravna besedila tudi v jezikih nazadnje pridruženih držav članic. Evropski svet poziva k razvoju trajnostnega pristopa k medkulturnemu dialogu, vključitvi in podpori pobud na področju kulture, izobraževanja, mladine in avdiovizualnega področja (Komisija Evropskih skupnosti 2008a, 12).

3.3 Program Mladi v akciji

Program Mladi v akciji ima cilj spodbuditi občutek aktivnega državljanstva in strpnost med mladimi državljani EU ter jih hkrati vključiti v oblikovanje prihodnosti Unije. Namenjen je mladim državljanom EU, ki so stari od 13 do 30 let. Program spodbuja večjezičnost s povezovanjem mladih, ki so različnih narodnosti in različnih jezikov. S tem jim daje možnost sodelovanja v dejavnostih zunaj države stalnega prebivališča. Čeprav program Mladi v akciji ni jezikovni program, temelji na transnacionalnih partnerstvih. S tem daje mladim lepo priložnost, da se seznanijo z drugimi jeziki in kulturami. V programu uporaba različnih jezikov ni obvezna, se pa spodbuja, saj je prednostna naloga programa spodbujanje kulturne različnosti in medkulturnega dialoga. Program Mladi v akciji omogoča, da mladi ljudje prostovoljno delajo v drugi državi do enega leta. Predlagatelji pa morajo zagotoviti, da mladi

prostovoljci dobijo ustrezno jezikovno usposabljanje, ko pridejo v izbrano oziroma želeno državo (Komisija evropskih skupnosti 2008a, 12). Za program je odgovoren predvsem Generalni direktorat za izobraževanje in kulturo, ki upravlja s proračunom in hkrati določa prednostne naloge, cilje in merila.

3.4 Aktivno evropsko državljanstvo

Program Evropa za državljane spodbuja sodelovanje državljanov EU in njihovih organizacij iz različnih držav v raznih projektih z evropsko razsežnostjo. Program združuje evropske državljane različnih narodnosti, ki govorijo različne jezike, in jim daje priložnost, da sodelujejo v skupnih dejavnostih. Spodbujanje kulturne in jezikovne različnosti je ključna značilnost programa in predlagatelje močno spodbuja, da to upoštevajo pri načrtovanju in izvajanju projektov. Vsi projekti, ki jih podpira program Evropa za državljane, posredno ali neposredno spodbujajo jezikovno različnost. Npr. skoraj vsi projekti partnerstev med mesti se morajo ukvarjati z vprašanjem jezikov, ker s tem omogočajo svojim partnerjem sporazumevanje. Zato morajo biti pri svojem projektu zelo dejavni, saj morajo vključiti v svoj program tudi usposabljanje v jeziku pobratenega mesta (Komisija Evropskih skupnosti 2008a, 13–14).

3.5 Informacijska družba

V današnji globalizirani Evropi je uporaba jezikov in drugih komunikacijskih orodij pomemben del kompetenc. Vedno bolj narašča število informacij in vedno bolj se širi spletno gospodarstvo, ki je poleg tega na voljo v široki paleti jezikov, zato morajo informacijske in komunikacijske tehnologije upoštevati pomen jezikov in spodbujati ustvarjanje vsebin v več jezikih. Hkrati je treba zagotavljati sredstva za premoščanje ovir. Vsak državljan mora imeti možnost učinkovitega sporazumevanja v razširjeni Evropski uniji. Programi o informacijski družbi in medijih obravnavajo ovire za razumevanje in hkrati spodbujajo sprejem jezikovnih tehnologij. Jezikovna tehnologija lahko že samodejno prevede vsebino in razvrsti ter predstavi informacije na podlagi samodejne analize vsebine. EU podpira raziskovalna prizadevanja, da bi bila spletna vsebina dostopna v več jezikih. Tehnologija, ki jo razvijejo raziskovalci, se mora koristno uporabiti na trgu in v javnem sektorju, tako da lahko dobro služi evropskim večjezičnim prebivalcem. Te tehnologije morajo poskrbeti za posebne poslovne modele in delovni potek javnih služb ter se prilagoditi vzorcem in izboru ljudi, tako da se lahko spletna vsebina in storitve posredujejo večjezično. To bo pomagalo ustvariti enoten trg za spletno vsebino (Komisija Evropskih skupnosti 2008a, 14–15).

3.5.1 Digitalne knjižnice

Pobuda za digitalno knjižnico je del predlaganih ukrepov EU za spodbujanje večjezičnosti. Cilj pobude za digitalne knjižnice je zagotoviti, da bo spletni dostop do evropske kulture in znanstvene dediščine lažji in hkrati privlačnejši. Skuša se kombinirati večkulturna in večjezična okolja s tehnološkim napredkom. Pobuda se osredotoča na dve področji: kulturna dediščina (vzpostavitev elektronske različice gradiva v evropskih knjižnicah, muzejih ter arhivih in ohranitev vsega za prihodnje generacije) in znanstvena informacija (dostop do oblikovanja raziskav na spletu z možnostjo daljšega časovnega obdobja). Ključni cilj EU je oblikovanje evropske digitalne knjižnice *Europeana*, to je skupne večjezične točke, kjer se dostopa do kulturnih gradiv in zbirk iz vseh držav članic EU v knjižnicah, arhivih in muzejih (Komisija Evropskih skupnosti 2008a, 15).

3.5.2 Ponovna uporaba jezikovnih virov javnega sektorja

Jezikovni viri so pomembni za razvoj sistemov strojnega prevajanja in drugih jezikovnih aplikacij, vsekakor pa so pomembni tudi za osnovne raziskave o jezikovnih modelih in teorijah. Jezikovne storitve evropskih institucij ustvarjajo velike količine jezikovnih virov pa tudi prevajalskih pomnilnikov in dokumentov, prevedenih v številne jezike. Ti viri imajo visoko potencialno vrednost zunaj javnega organa, ki jih je ustvaril. Evropska komisija spodbuja ponovno uporabo teh virov javnega sektorja za informacijske proizvode in storitve z dodano vrednostjo. Tak jezikovni vir je *Digital Multilingual Translation Memory – DGT TM* in se uporablja za izdelavo zakonodajnih dokumentov EU v vseh uradnih jezikih držav članic EU. Izbral ga je Generalni direktorat za prevajanje in je javno objavljen pomnilnik prevodov. Te strojno berljive zbirke podatkov so sestavljene iz ogromno stavkov, prevedenih v evropske jezike. Zbirka predstavlja pomnilnik, kjer je vloženih več let truda prevajalcev EU, in se lahko brezplačno prenese s spletne strani. Uporaba informacij javnega sektorja se spodbuja predvsem z zakonodajo, ki je obvezujoča za države članice Evropske unije in njene institucije (Komisija Evropskih skupnosti 2008a, 16).

3.6 Mediji

Skoraj vsak državljan v EU ima dostop do medijev. Mediji so lahko učinkovito sredstvo neformalne motivacije velikega števila ljudi za učenje jezikov na načine, ki presegajo metode formalnega izobraževanja. Večjezičnost se spodbuja pri filmski produkciji. Televizijski programi lahko pri gledalcih zbudijo zanimanje za druge kulture, ki jih navdušijo za učenje novih jezikov ali osveževanje že usvojenih jezikovnih znanj. Nove tehnologije gledalcem tujih filmov omogočajo uporabo podnapisov, pri tem pa se prepleta zabavno s koristnim. Podporo pri učenju nudi svetovni splet s posebnimi izobraževalnimi portali in različnimi učnimi gradivi. Evropska komisija se je zavezala, da bo podpirala projekte za razvoj in

širjenje jezikovnih in komunikacijskih tehnologij in hkrati države članice poziva, naj prek medijev spodbujajo tako večjezičnost kot razvoj in uporabo novih tehnologij za podporo večjezičnosti (Komisija Evropskih skupnosti 2008a, 17).

3.7 Prevajanje

Pomemben del politike večjezičnosti je tudi človeško in strojno prevajanje, saj lahko izboljša izmenjavo informacij med nacionalnimi organi ter čezmejno upravno sodelovanje. EU zaposluje veliko prevajalcev in hkrati spremlja prevajalsko usposabljanje v Evropi ter prispeva k njegovemu razvoju. Evropska komisija je sklenila številne pogodbe z evropskimi univerzami prek programa gostujočih prevajalcev, v katerem osebje DGT MT sodeluje pri poučevanju. Evropski magistrski študij iz prevajanja je projekt, ki spodbuja evropske univerze, da uvedejo skupni program za usposabljanje prevajalcev, hkrati pa projekt razvija trg za prevajalce v novih državah članicah EU, pospešuje večjezičnost s krepitvijo povezav Evropske komisije z univerzami, ki so vključene v raziskovanje in poučevanje prevajanja, in z usposabljanjem poklicnih prevajalcev (Komisija Evropskih skupnosti 2008a, 25–26).

S pomočjo najsodobnejše tehnologije lahko prevajalci in tolmači v institucijah EU že danes delajo zelo učinkovito. Nekatera spletna orodja, ki jih je v zadnjem času razvila Evropska komisija, so že zasnovana za potrebe širše javnosti. Interaktivna terminologija za Evropo – IATE je centralizirana terminološka zbirka podatkov za vse institucije EU, ki je dostopna javnosti od leta 2007. Omenjena zbirka omogoča dostop do skoraj 1,4 milijona preverjenih jezičnih vnosov iz vseh institucij. Zbirka se redno posodablja in bo na podlagi povečanja potreb še razširjena. Strojno prevajanje omogoča prevode dokumentov za nekatere jezikovne pare na podlagi dvojezičnih slovarjev in jezikovne analize (Komisija Evropskih skupnosti 2008a, 25).

3.8 Tolmačenje

Služba Komisije EU je v sodelovanju z drugimi institucijami razvila zbirko podatkov, ki vsebuje govore iz nacionalnih in mednarodnih organizacij. Posnetki pogovorov, ki so razvrščeni po težavnostni stopnji, lahko tolmači pretočijo in posnamejo svoje tolmačenje. V zbirko naj bi bilo vključenih čim več jezikov. Evropska komisija ima vodilno vlogo pri razvijanju konferenčne tehnologije z rešitvami za videokonference s tolmačenjem ter za spletno oddajanje z interaktivnimi pogovornimi linijami. Udeležencem iz vsega sveta omogočajo, da v svojem jeziku sledijo dogodkom, ki se odvijajo v realnem času, poleg pa so prevedeni tudi njihovi lastni prispevki. Spletni prenos ljudem na oddaljenih lokacijah omogoča sodelovanje na konferenci v katerem koli jeziku, za katerega je v konferenčni dvorani zagotovljeno tolmačenje (Komisija Evropskih skupnosti 2008a, 27–28). Generalni direktorat za prevajanje pri Evropski komisiji je oblikoval merila kakovosti za izobraževanje

prevajalcev v obliki kompetenc, ki jih je treba pridobiti v času prevajalskega študija. Namen tega merila uspešnosti, imenovanega evropski magisterij iz prevajanja – EMT, je usposobiti visokokvalificirane prevajalce in študentom dati znanja, s katerimi bodo uspešni na prevajalskem trgu – tudi v evropskih institucijah.

3.9 Jeziki in zaposlovanje

Glavna naloga Evropskega socialnega sklada je podpirati rast in delovna mesta ter krepiti evropsko in socialno kohezijo. Pomemben dejavnik pri ohranjanju in krepitvi znanja ljudi je podpiranje učenja jezikov, saj se s tem olajša mobilnost človeškega kapitala in poveča konkurenčnost. Možnosti za boljšo zaposlitev so z znanjem jezikov in medkulturnimi kompetencami večje. Znanje več tujih jezikov je konkurenčna prednost. Podjetja vedno bolj zahtevajo znanje številnih jezikov, da bi lahko poslovala v drugih državah EU in tujini. Kdor obvlada več jezikov, lahko izbira med več ponodbami za delovna mesta, tudi med tistimi v tujini. Pomanjkanje jezikovnih spretnosti je po ugotovitvah EU glavna ovira za zaposlitev v tujini. Izkušnje kažejo, da znanje več jezikov spodbuja kreativnost in inovativnost. Ljudje, ki govorijo različne jezike, se zavedajo, da se težave rešujejo na različne načine glede na jezikovno in kulturno ozadje, te izkušnje pa lahko uporabijo pri iskanju novih rešitev (Komisija Evropskih skupnosti 2008a, 18). Evropska komisija spodbuja k čim večji izmenjavi, partnerstvu in spletnemu povezovanju v programih izobraževanja in usposabljanja. Prav tako je Komisija sprožila kampanjo ozaveščanja o dodani vrednosti učenja jezikov za zaposljivost.

3.10 Znanje tujih jezikov in gospodarstvo

Za uspešno pospeševanje rasti in odpiranje delovnih mest je ključen tehnični napredek. A potrebno je tudi učenje jezikov. Večjezičnost je pomembnejša kot kadar koli prej, ker se gospodarstvo, ki je temeljilo na industriji, postopoma spreminja v gospodarstvo, ki temelji na znanju. Velik odstotek majhnih in srednje velikih podjetij v Evropi vsako leto izgubi posle prav zaradi svojih slabih jezikovnih znanj in medkulturne nerazgledanosti. To so ugotovitve iz poročila ELAN, ki ga je Komisija objavila leta 2007. To je bilo prvo poročilo na ravni EU o izgubljenih poslih zaradi slabega znanja jezikov v podjetjih. Poročilo temelji na vzorcu skoraj 2.000 majhnih in srednjih podjetij iz 29 evropskih držav in kandidatk. Kar 11 odstotkov majhnih in srednjih podjetij iz vzorca je navedlo, da so izgubila pogodbe prav zaradi slabih jezikovnih in medkulturnih zmožnosti. V raziskavi ELAN je bila ugotovljena tudi jasna povezava med jeziki in izvoznim uspehom (European Commission 2005).

Evropska komisija (2008i) daje v ospredje štiri elemente upravljanja jezikov, ki so povezani z uspešnimi rezultati pri evropskem gospodarstvu:

- sprejetje strateškega pristopa k večjezičnemu sporazumevanju;

- imenovanje naravnih govorcev;
- zaposlovanje osebja z jezikovnim znanjem;
- uporaba prevajalcev in tolmačev.

Celotno gospodarstvo EU bi veliko pridobilo, če bi vsa izvozna majhna in srednja podjetja uporabila eno ali več zgoraj navedenih tehnik.

Manjšim podjetjem lahko dobra večjezična komunikacija odpre priložnosti. Znanje jezikov pomeni naložbo za vse dejavnosti, ne le za prodajo in trženje. Večjezičnost je torej eden od ključnih elementov za vključevanje na trg dela. Učinkovita pomoč priseljencem pri hitrem učenju jezika njihove nove države gostiteljice je osnovni pogoj za gladek potek operacij. Boljša komunikacija med delavci poveča učinkovitost, kakovost in varnost, ki so ključni parametri za vsako področje proizvodnje (Evropska komisija 2007b).

Evropska komisija (2007b) sporoča, da bo pravi napredek dosežen, če bodo podjetja, od mikropodjetij do multinacionalk, razvila ustvarjalne in dinamične jezikovne strategije, prilagojene posameznim možnostim vsake organizacije. Vse takšne strategije potrebujejo podporo lokalnih in regionalnih omrežij. Izvedljive rešitve so mogoče prek partnerstev, tako med gospodarskim in izobraževalnim sektorjem, kot med industrijo in raziskovalno sfero. Vsem pa je skupni cilj, da se prenaša znanje jezikov in jezikovnih tehnologij v prakso.

Podjetja morajo proučiti trenutno znanje jezikov v podjetju in ga strateško uporabiti. Pregledati morajo svoje politike zaposlovanja, strategije usposabljanja in načela glede mobilnosti. Zaposlene lahko spodbujajo k uporabi in razvoju znanj, ki so jih že pridobili, in predlagajo jezikovno usposabljanje na spodbuden način, usklajen z zahtevami delovnega mesta. Najti je mogoče prožne in časovno primerne internetne tečaje, ki so prilagojeni potrebam, sredstvom in omejitvam posameznih podjetij. Možnosti, ki jih ponujajo novi mediji za učenje in vadbo tujih jezikov, so vse večje. Pomembno pa je, da nacionalne vlade skušajo najti učinkovitejši način za zagotavljanje pomoči majhnim in srednjim podjetjem, ki imajo možnosti za uspeh na tujih trgih. Praviloma se takšna pomoč zagotavlja na regionalni ravni in v sodelovanju z regionalnimi razvojnimi agencijami. Poleg finančne podpore bi imela podjetja korist od dobrih praks in strokovnega znanja s področja večkulturne in večjezične komunikacije. Pomoč in podporo lahko zagotovijo zbornice, interesne skupine ali lokalne oblasti. Tudi strateška partnerstva imajo pomembno vlogo, kadar gre za naložbe v človeški kapital in razvijanje znanj in spretnosti za prihodnost. Zdi se, da je za mnoga podjetja, zlasti za majhna in srednja, prag uporabe jezikovnih tehnologij še vedno visok. Položaj se lahko izboljša s pospeševanjem partnerstev med gospodarstvom in raziskovalnim sektorjem in z nadaljnjimi prizadevanji za prenos jezikovnih tehnologij v koristno uporabo. To ne bo samo upravičilo velikih naložb v raziskave jezikovnih tehnologij, temveč bo hkrati zagotovilo konkurenčno prednost in boljše storitve za državljane (Evropska komisija 2007b).

Jezikovne ovire med narodi za podjetja v EU predstavljajo določen problem, če le-ta ne razpolagajo z ustreznim znanjem tujih jezikov. Sposobnost neposrednega nagovora določenega tržišča je velika poslovna priložnost. Zato je treba podjetja spodbujati, da dajo večji poudarek večjezičnemu komuniciranju in da zaposlujejo kadre z ustreznim strokovnim znanjem oziroma da se povežejo z domačini v drugi državi članici EU. Nekdanji evropski komisar za večjezičnost Leonard Orban pravi, da podjetja potrebujejo jezikovno strategijo, pri čemer je treba slediti čisto preprostem vodilu oziroma odgovoru na vprašanje, kateri je najprimernejši jezik za naslavljanje potrošnika (Evropska komisija 2008h, 3). Njegov materni jezik seveda. To pravilo je treba upoštevati in pri tem pozabiti na tiste, ki dobro obvladajo več jezikov. Komuniciranje s potrošnikom od oglaševanja do označevanja izdelkov je vedno najbolj pristno in uspešno, če uporabljamo materinščino. Možnosti za podjetja, poudarja Orban (prav tam), so torej izobraževanje zaposlenih (vlaganje v znanje jezikov), zaposlovanje jezikovno večših kadrov, sodelovanje z domačimi govorci s tistih trgov, kamor želijo prodreti, sodelovanje s prevajalci ali tolmači.

3.11 Pravosodje, svoboda in varnost

Večjezičnost prispeva k boljšemu razumevanju med evropskimi državljani, še posebej k izboljšanju njihove ozaveščenosti o pravicah, in hkrati olajšuje dostop do zanesljivih informacij. Komisija evropskih skupnosti (2008a, 22) sporoča, da vsem državljanom EU zagotavlja pravico pisati vsaki instituciji ali organu v enem od uradnih jezikov in prejeti odgovor v istem jeziku.

3.11.1 Program Kazensko pravosodje

Cilj programa Kazensko pravosodje je spodbujanje pravosodnega sodelovanja, ki temelji na zaupanju in spodbujanju združljivosti pravil, ki se uporabljajo v državah članicah EU. Komisija evropskih skupnosti (2008a, 22) sporoča, da je prednostna naloga programa predvsem pravosodno usposabljanje pravnikov, sodnikov, tožilcev, branilcev itd., s čimer bi se okrepilo vzajemno zaupanje med oblastmi držav članic. Cilj usposabljanja je izboljšanje jezikovnih znanj pravnikov in pravosodnih sistemov drugih držav članic ter izboljšanje poznavanja pravnih instrumentov in politik EU. Jezikovno usposabljanje zajema uporabo sodobnih tehnologij in usposabljanje v tolmačenju in prevajanju. Poleg omenjenega pa program omogoča tudi napotitev sodnikov in tožilcev ter pripravnikov iz ene države članice na sodišča ali tožilstva v drugi. Tudi s tem se izboljšuje jezikovno znanje.

3.11.2 Program Civilno pravosodje

Cilj programa Civilno pravosodje je spodbujanje pravosodnega sodelovanja, ki temelji na vzajemnem priznavanju in zaupanju. Prav tako je cilj spodbujati odpravo ovir za dobro

delovanje čezmejnih civilnih postopkov v državah članicah ter izboljševati izmenjavo informacij med pravnimi, sodnimi in upravnimi organi ter pravno stroko. Komisija Evropskih skupnosti (2008a, 23) pravi, da je tudi jezikovno usposabljanje ključno vprašanje za zagotavljanje boljšega vzajemnega razumevanja med organi in strokovnjaki.

3.11.3 Pravosodni atlas za civilne zadeve

Evropska komisija je oblikovala Evropski pravosodni atlas za civilne zadeve, ki ga najdemo na svetovnem spletu. Z njim lahko vsak državljan ali pravni strokovnjak v enem od uradnih jezikov EU dostopa do oznak, naslovov in ozemeljske pristojnosti vseh sodišč v EU. Poleg tega so ustrezni postopki olajšani tako, da ima uporabnik možnost na spletu izpolniti različne obrazce, ki so potrebni za uporabo različnih pravnih instrumentov. Večjezičnost je v tem primeru v veliko pomoč za olajševanje in zagotavljanje učinkovitega dostopa do pravice in boljšega sodelovanja med pravosodnimi organi (Komisija Evropskih skupnosti 2008a, 23).

3.11.4 E-pravosodje

Pravosodje predstavlja posebne izzive, ki zahtevajo ustrezne in inovativne rešitve. Med glavnimi slabostmi pravosodja so prav jezikovne ovire, opisuje Komisija Evropskih skupnosti (2008a, 24). Zato je večjezičnost glavni izziv za razvoj evropskega pravosodnega območja. Pravosodni postopki potekajo v glavnem v nacionalnem jeziku, zato Komisija evropskih skupnosti (prav tam) predlaga ukrepe, ki so usmerjeni v prevajanje in tolmačenje v sodnem okolju. Dejstvo je, da oblikovanje evropskega portala e-pravosodja za javnost in podjetja lahko služi kot zunanja podoba evropskega območja pravice za državljane in predvsem olajša dostop do informacij ter neposreden dostop do določenih evropskih postopkov. V tem pogledu ima večjezičnost veliko vlogo, saj se s tem državljanom in podjetjem olajša dostop do pravice v EU ter k vodenju učinkovitejšega pravosodnega sodelovanja.

3.12 Sporočanje

Komisija Evropskih skupnosti (2008a, 24–25) sporoča, da imajo vsi državljani EU pravico do informacij o evropskih politikah v jeziku, ki ga razumejo. Evropska komisija izpolnjuje potrebo po tem, da nagovori državljane EU v jeziku, ki je zanje primeren, na več načinov:

- Na nacionalni in lokalni ravni predstavništva Komisije nagovarjajo javnost v njenem jeziku, zato so jezikovni viri DGT MT v predstavništvih prevedli več informacijskih sporočil, ki se nanašajo na EU, in jih priredili za različne nacionalne kontekste. Predstavništva Komisije sodelujejo tudi z informacijskimi uradi Evropskega parlamenta zaradi sestankov med državljani in institucijami, da bi razvili evropsko javno sfero, v kateri ima večjezičnost ključno vlogo.

- Informativne kampanje o posebnih temah vključujejo razsežnost večjezičnosti od faze načrtovanja, ker je število uporabljenih jezikov odvisno od potreb ciljnega občinstva.
- Klicni center *EuropeDirect*, ki je dostopen na brezplačni številki, odgovarja na telefonske klice in spletno pošto v 23 uradnih jezikih.
- Pisne publikacije so prav tako napisane v 23 uradnih jezikih.

Strani splošnega interesa na spletni strani Evropa, ki so namenjene širši javnosti, so v glavnem večjezične, kar pomeni, da so objavljene v vseh uradnih jezikih. Za spletne strani, ki so namenjene strokovnjakom, je izbira jezikov odvisna od ciljnega občinstva. Za strani z minljivo vsebino je bistvena hitrost spletne objave, pri čemer je treba omejiti število jezikovnih različic. Komisija Evropskih skupnosti (prav tam) si prizadeva, da bi čim več državljanov obiskalo spletne strani in da bi pri tem dosegla pravo ravnotežje med številom uporabljenih jezikov, količino objavljenih informacij in sredstvi, potrebnimi za prevajanje in skrbništvo strani. Prav tako ima Evropska komisija v okviru podpore razširjanja informacij o EU sklenjeno pogodbo s televizijskim omrežjem *Euronews*, ki je večjezično, in z omrežjem radijskih postaj v različnih jezikih, ki imajo po sinhronizaciji skupno produkcijo.

3.13 Dogodki v EU za spodbujanje večjezičnosti

Evropska komisija je leta 2010 na evropski dan jezikov v državah članicah organizirala razne dogodke, namenjene spodbujanju večjezičnosti. V Berlinu so osnovnošolci sodelovali v večjezičnih predstavah, v katerih so ponazorili različne jezike in države v EU. V Londonu je Komisija spodbujala blogerje, naj pišejo v tujem jeziku. Za Madrid je bila predvidena konferenca na temo »Prevajanje in tolmačenje proti izključenosti«, v Parizu je Evropska hiša gostila okroglo mizo o večjezičnosti in podjetništvu. Italijanski minister za evropske zadeve je v italijanskih mestih Pisa in Lucca s pomočjo pisatelja razpravljal o pomenu jezikov za evropsko integracijo. Za Varšavo je bilo predvideno predvajanje evropskih filmov, posnetih v originalnih jezikovnih verzijah. Evropska komisija je na Danskem organizirala večjezični rap koncert, na Češkem spletno jezikovno tekmovanje, na Finskem prireditve, namenjene pripovedovanju zgod v več jezikih. Na Slovaškem, Švedskem in v Sloveniji so se zvrstili jezikovni sejmi. Z dogodkom je Evropska komisija želela predstaviti jezikovno bogastvo EU ter širšo javnost opozoriti na pomen učenja in znanja tujih jezikov. Komisija je na svoji spletni strani objavila tudi spletni jezikovni kviz, kjer uporabniki lahko preverijo znanje o evropskih jezikih. Kviz je na voljo v 22 različnih jezikih. Prav tako razpisuje natečaj z naslovom »Moja najboljša zgodba v tujem jeziku«, kjer je poudarek na tem, kako znanje jezikov lahko odpira vrata v zasebnem in poklicnem življenju (Evropa 2010).

Na jezikovnem sejmu, ki je bil organiziran v Sloveniji, je bilo mogoče poklepetali s predstavniki veleposlaništev v 23 uradnih jezikih. Prav tako je bilo možno preveriti svoje znanje v jezikovnih igrah, pridobiti razne informacije v zvezi z jeziki in večjezičnostjo in sodelovati v nagradnem jezikovnem kvizu (Evropska komisija 2010).

Lansko leto je Komisija na evropski dan jezikov organizirala dogodek, ki je imel osrednjo temo »Jeziki za majhna in srednja podjetja«, ki je bil osredotočen na jezike v podjetjih. Evropska komisarka za večjezičnost Androulla Vassiliou je bila navzoča na konferenci in je sodelovala v razpravah na okrogli mizi o jezikih ter se hkrati srečala s predstavniki evropskih podjetij (Evropska komisija 2010).

3.14 Podjetniška platforma civilne družbe

Glavni namen podjetniške platforme civilne družbe za spodbujanje večjezičnosti je zagotovitev stalnega dialoga med Komisijo in civilno družbo o različnih vidikih politike večjezičnosti. Platforma civilne družbe za spodbujanje večjezičnosti bo omogočila izmenjavo najboljših praks za medije, kulturne organizacije ter akterje neformalnega učenja in priložnostnega izobraževanja. Osrednja tema je spodbuditi javno razpravo o najboljših načinih razširjanja rabe različnih jezikov. Pri podjetniški platformi o večjezičnosti sodeluje poslovna skupnost, socialni partnerji, trgovinske organizacije, gospodarske zbornice, organizacije za pospeševanje trgovine, šole in druge izobraževalne ustanove. Udeleženci platforme bodo imeli možnost oblikovati predloge, ki jih bodo zatem proučile nacionalne vlade v okviru sodelovanja na področju večjezičnosti pri izobraževanju in usposabljanju (Evropa 2009).

CELAN – spodbujanje jezikov v podjetjih

CELAN je projekt za spodbujanje jezikovne strategije za konkurenčnost in zaposlovanje, ki je začel delovati leta 2011. Je rezultat dolgoletnega razvoja jezikovnih politik na ravni EU in je dopolnilni projekt k podjetniški platformi za večjezičnost. Namen projekta je izboljšati ozaveščenost ljudi o pomenu jezikov za gospodarstvo. Zato se je vzpostavila mreža, ki ima nalogo ponujati jezikovne storitve za poslovne interesne skupine, kot so predstavniki podjetij, združenja, sindikati, predstavniki industrije. Mreža ima nalogo predstavljati razvoj spletnih aplikacij za podporo jezikovnih potreb, analizirati obstoječi jezik in proučiti potrebe jezika v podjetjih (European Commission 2011).

3.15 Projekt MIG-KOMM EU

Od novembra 2009 se v okviru evropskega programa za vseživljenjsko učenje izvaja multilateralni mednarodni projekt z naslovom »Večjezična medkulturna poslovna komunikacija za Evropo«. Pri omenjenem projektu sodeluje devet držav, med katerimi je tudi Slovenija. Podpira ga Evropska skupnost. Ključna tema projekta je spodbujanje poslovnega večjezičnega in medkulturnega dialoga, ki je v pomoč evropskim državljanom, da bi se lažje in učinkoviteje soočali z izzivi poslovne komunikacije v različni evropski družbi. Jezikovna politika sodobne Evrope si želi pridobiti čim več večjezičnih govorcev, ki se bodo znašli na

jezikovno in kulturno različnem evropskem kontinentu, obenem pa bodo sposobni ohraniti lastno kulturno istovetnost. Ključni cilj projekta je izdelava in uporaba gradiv za učenje tujih jezikov, s posebnim poudarkom na poslovnem komuniciranju. Oblikovana so tako, da upoštevajo evropsko jezikovno in kulturno zavest in da uporabniku omogočajo lahko in hitro dostopnost. Izdelki, razviti v okviru projekta, so spletne strani, cd-rom-i/dvd-ji in publikacije. Osnovni cilj projekta je izdelava gradiv, ki omogočajo pridobivanje certifikata za posamezne jezike na področju komuniciranja, kjer se upoštevajo predvsem manj razširjeni evropski jeziki, med katerimi je tudi slovenščina. Gradiva za uspešno poslovno večjezično in medkulturno sporočanje so predvsem namenjena poklicnemu izobraževanju odraslih (GD, Izobraževanje in kultura 2011).

4 UČENJE JEZIKOV

Glavni cilj Lizbonske strategije je politika izobraževanja in učenja jezikov. EU skupaj z ministri za izobraževanje želi doseči, da se na področju izobraževalnih sistemov izboljša kakovost ter učinkovitost in da je vsakemu državljanu treba zagotoviti dostop do izobraževanja. EU s svojimi programi ponuja veliko različnih možnosti, s katerimi si državljani lahko izpopolnijo jezikovno znanje, na razpolago je tudi veliko učnih virov, možna je uporaba skupnih pripomočkov, metod in gradiva za učenje jezikov.

Milan Zver poudarja, da zlasti za majhne države ostaja učenje jezikov ena od prednostnih nalog, zato je treba posvečati pozornost v okviru formalnega izobraževanja v šolah, hkrati pa spodbujati še več oblik in možnosti za izobraževanje odraslih. Področje tujih jezikov je področje, kjer je treba vseskozi razvijati vse elemente vseživljenjskega učenja, zato bi bilo treba večje spodbude nameniti razvijanju oblik neformalnega in priložnostnega učenja, dodaja Zver. Zavedati pa se moramo, da ima učenje jezikov zelo velike razsežnosti. Poleg učenja materinščine in tujih jezikov za mladino in odrasle sodi sem tudi učenje jezikov (Ministrstvo za šolstvo in šport 2008).

4.1 Ustvarjalnost in jezik

Za učenje in poučevanje jezikov je osnovni temelj ustvarjalnost. Ustvarjalne strategije so potrebne, kadar se učimo novega jezika ali se pogovarjamo v tujem jeziku. Znanje več jezikov je velika prednost posameznikov, organizacij in podjetij. Jezik ne more ostati zaprt sistem, ampak si ga lahko predstavljamo kot živ organizem. Njegov razvoj je odvisen od povezovanj z drugimi jeziki, ki so lahko sorodni ali čisto drugačni. Jezik se razvija le, če je ustvarjalen, odprt za drugačnost, hkrati pa spoštljiv do svoje preteklosti. Ustvarjalnost pri jeziku pomeni odgovornost, širino, drznost, radovednost. Odgovornost pa je povezana z razgledanostjo in izobraženostjo, s širino pogledov in znanj in razvija se z zanimanjem za druge kulture. Evropska komisija (2009) je v svoji študiji »Večjezičnost in ustvarjalnost« proučila, kako večjezičnost prispeva k ustvarjalnosti. Raziskave so pokazale, da obstaja povezava med večjezičnostjo in ustvarjalnostjo, prav tako večjezičnost ponuja širši dostop do informacij, večjezični ljudje imajo bolj organizirane misli in lažje dojemajo okolico, hkrati se jim povečuje možnost za ustvarjalno razmišljanje.

Strategija o večjezičnosti, ki jo je zapisala Evropska komisija (2009), teži k skupnim prizadevanjem za doseganje ciljev, le-ti so:

- vsakdo bi moral imeti možnost ustreznega sporazumevanja, da lahko kar najboljše uresniči svoj potencial ter izkoristi priložnosti sodobne in inovativne Evropske unije;
- vsakdo bi moral imeti dostop do ustreznega jezikovnega izobraževanja ali drugih načinov premagovanja jezikovnih ovir pri bivanju, delu in sporazumevanju v EU.

Pomembno je zagotoviti ustrezna sredstva sporazumevanja tudi tistim, ki se ne morejo učiti drugih jezikov, in jim tako omogočiti dostop do večjezičnega okolja. Politika večjezičnosti EU je usmerjena navznoter in navzven. Navznoter se kaže s spodbujanjem spoštovanja vseh jezikov, ki se govorijo v EU, ne glede na to, ali gre za uradne, regionalne ali manjšinske jezike, s spodbujanjem jezikovnega učenja, socialne kohezije in vključevanja priseljencev v družbo ter z zagotavljanjem, da so jeziki v službi državljanov. Navzven pa se kaže s promocijo jezikov EU v tujini, s širjenjem evropskih vrednot solidarnosti in »združenosti v različnosti« ter s spodbujanjem Evropejcev k obvladovanju neevropskih jezikov (Evropska komisija 2009).

4.2 Nastajanje in razvoj programov za spodbujanje jezikovnega izobraževanja

Začetki nastanka evropskih programov za spodbujanje jezikovnega izobraževanja segajo že v obdobje ustanovitve Evropske ekonomske skupnosti. Že v pogodbi iz Rima leta 1957 je zapisano, da skupna politika na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja prispeva k harmonizaciji nacionalnih ekonomij in skupnega trga članic. V drugi polovici osemdesetih so se vzpostavili mehanizmi za programe s področja izobraževanja in usposabljanja. Najbolj znan je program Erasmus, ki deluje še danes in podpira mobilnost študentov v času študija. Do podpisa Maastrichtske pogodbe leta 1993 je Evropska ekonomska skupnost prerasla v novo mednarodno povezavo – EU. Takratnih dvanajst članic se je dogovorilo, da bo EU predstavljala enotna politika Unije, ki vključuje tudi področje poklicnega in strokovnega izobraževanja. Tedaj sta bila sprejeta programa Leonardo da Vinci in Socrates. Leta 1999 je evropsko sodelovanje na področju visokega šolstva doživelo poseben mejnik. Devetindvajset držav je v Bologni potrdilo svojo pripravljenost za oblikovanje evropskega prostora visokega šolstva. Bolonjski proces predstavlja skupni poskus, da bi dosegli koordinirano sodelovanje ter poenotenje pogledov za reševanje izzivov in odprtih vprašanj o temeljnih konceptih in razvojnih politikah visokega šolstva v razmerah evropskih integracij ter globalizacije v svetovnem merilu. Poslanstvo bolonjskega procesa je ohranjevanje evropskega kulturnega bogastva in jezikovnih raznoličnosti, ki hkrati temelji na dediščini raznovrstnih tradicij ter z izboljšanjem sodelovanja med visokošolskimi zavodi pospešuje inovacijski potencial ter socialni in gospodarski razvoj. Nov mejnik v razvoju EU predstavlja leto 2000, saj je takrat že petindvajset držav članic izrazilo svojo pripravljenost, da Evropa postane najbolj dinamična in konkurenčna svetovna regija. Pri tem pa potrebuje dobro izobraženo in prilagodljivo delovno silo. Da bi to dosegli, so voditelji držav članic sprejeli strateške cilje do leta 2010 in takrat je bila podpisana Lizbonska pogodba. Odločili so se, da uvedejo nov način dela, ki daje več prostora za nacionalne pobude in za doseganje ciljev po različnih poteh in časovnih okvirih (Komisija Evropskih skupnosti 2005).

Za področje poklicnega in strokovnega izobraževanja ter usposabljanja se je z dogovorom v Bruggeu leta 2001 začel enak proces, kot je bolonjski. Trideset držav in Evropska komisija so novembra 2002 v Københavnu podpisale deklaracijo o okrepljenem sodelovanju na področju

poklicnega in strokovnega izobraževanja v Evropi. Med prednostnimi nalogami je za mobilnost pomembna predvsem tista, ki je usmerjena v posameznika, državljana, in sicer krepitev poklicnega izobraževanja v Evropi s pomočjo več različnih instrumentov (Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja 2005).

5 UČENJE JEZIKOV NA RAZLIČNIH PODROČJIH

Kot sem že večkrat poudarila, si EU prizadeva svoje državljane spodbuditi k učenju jezikov in jim omogočiti večjo vlogo v sodobni večkulturni Evropi. Učenje jezikov je dostopno vsem, ne glede na starost ali razlog za učenje. EU financira programe za učenje tujega jezika za vse starosti, s katerimi želi izboljšati ocenjevanje znanja jezikov in poenotiti učenje jezikov, pomagati učencem s posebnimi potrebami ter učencem in učiteljem ponuditi informacije in dobre prakse. Za izobraževalne programe v obdobju 2007–2013 je namenjenih 6,97 milijarde evrov (Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja 2007).

Tujega jezika se lahko naučimo (European Commission 2009):

- *samostojno*: tečaji za samostojno učenje jezikov so na voljo v različnih jezikih in oblikah (na dvd-jih, zgoščenkah, avdiokasetah in v učbenikih);
- *z javnimi občili*: veliko medijskih hiš ponuja jezikovne tečaje v obliki televizijskih ali radijskih programov;
- *prek svetovnega spleta*: vse več spletišč ponuja učne ure tujih jezikov, pogosto z zvokom in slikami;
- *z učiteljem*: prednost učenja v skupini je ta, da ste obkroženi z ljudmi, ki vas spodbujajo pri učenju, ter z učiteljem, ki vas vodi glede na vaše osebne potrebe;
- *na delovnem mestu*: vse več delodajalcev se zaveda, da je znanje tujih jezikov bistveno za poslovno uspešnost;
- *s tujejezičnim sogovornikom*: dva govorca različnih maternih jezikov izboljšujeta svoje znanje na različne načine (elektronska pošta, telefon itd).

Tuji jezik se je treba začeti učiti že v zgodnjem otroštvu, nato nadaljevati v osnovni in srednji šoli, nekateri nato še na fakultetah, kje se že pridobljeno znanje še nadgradi (Evropska komisija 2009). Koncept večjezičnosti se ukvarja tudi s samimi procesi učenja na individualni ravni. Učenje dveh evropskih jezikov omogoča državljanom razvijanje sporazumevalne zmožnosti. S tem se zaznava kulturna različnost in se sprejema kot pozitivna vrednota (Zavod Republike Slovenije za šolstvo 2008).

V tem poglavju diplomske naloge se bom osredotočila na programe vseživljenjskega učenja, ki jih EU spodbuja za učenje oziroma izpopolnjevanje tujih jezikov.

5.1 Šolsko izobraževanje

Znanje jezika nam odpira nova vrata v življenju, z njim lahko spoznamo nove prijatelje in nove kulture ter si razširimo obzorje. Kot sem že zapisala, EU dejavno spodbuja učenje jezikov ne glede na starost. Za šolarje so na voljo številne možnosti. Programi EU podpirajo jezikovne izmenjave, spodbujajo povezovanje šol, skrbijo za usposabljanje učiteljev,

spodbujajo učenje jezikov zunaj šole. EU z različnimi jezikovnimi programi za šolarje, ki temeljijo na partnerstvih in izmenjavah, uresničuje dolgoročni cilj povezane in enotne Evrope (Evropska komisija 2008a).

Program Comenius

Program Comenius podpira sodelovanje in mobilnost na področju šolskega izobraževanja v Evropi že več kot deset let. Poimenovan je po češkem teologu in filozofu Janu Amosu Komenskem, ki je bil eden od ustanoviteljev sodobnega izobraževanja in zagovornik teorije, da je izobraževanje pomembno za vse ljudi. V okviru Comeniusovih šolskih partnerstev šole iz različnih evropskih držav sodelujejo v skupnih projektih, učenci in dijaki pa se srečujejo na projektnih sestankih, obiskih in izmenjavah. Vedno več šol, učiteljev in učencev se v svojem vsakodnevem delu v šoli srečuje z Evropo. S tem se obzorja šolskega izobraževanja širijo in mladim omogočajo postati dejavni evropski državljani. V tem programu so učiteljem na voljo štipendije za usposabljanje. Prejmejo jih lahko tudi študenti pedagoških smeri, asistenti za tuje jezike, učitelji jezikov in ustanove za usposabljanje učiteljev (Evropska komisija 2008a).

V programu Comenius lahko sodeluje vsak, ki je vključen v šolsko izobraževanje, in to so (Evropska komisija 2008a):

- učenci in dijaki v šolskem izobraževanju od predšolskega do konca srednješolskega izobraževanja;
- šole, učitelji;
- združenja, nepridobitne organizacije, nevladne organizacije;
- osebe in organi, ki so odgovorni za organizacijo in podajanje izobraževanja na lokalni, regionalni in nacionalni ravni;
- raziskovalni centri in organi, ki se ukvarjajo z vprašanji vseživljenjskega učenja, visokošolske ustanove in organi, ki zagotavljajo usmerjanje, svetovanje in informacijske storitve.

Projekt e-Twinning

Program Comenius v svoje delo vključuje tudi program e-Twinning. Ta izkorišča priložnosti, ki jih ponujajo svetovni splet in digitalni mediji za spodbujanje evropskega šolskega sodelovanja, sodelovalnega učenja in projektne pedagogike. Z uporabo internetnih tehnologij udeleženci razvijajo poznavanje informacijske in komunikacijske tehnologije. Program e-Twinning ne financira posameznih projektov, ampak jim ponuja dostop do spletnih orodij in pedagoško podporo. V celoti večjezična spletna stran šolam omogoča, da najdejo ustrezne partnerje in sodelujejo z njimi v varnem virtualnem okolju z uporabo prilagojenih orodij. Šole imajo popolno svobodo pri odločanju o vrsti sodelovanja. Lahko so to kratkoročni projekti, ki trajajo nekaj tednov, ali pa gre za dolgoročno sodelovanje pri skupnem učnem načrtu. Ta

prilagodljivost in svoboda delovanja skupaj z minimalnimi administrativnimi ovirami so ključni elementi programa e-Twinning (Evropska komisija 2008i). Program omogoča učencem spoznati druge države in sodelujočim odpira nove poklicne možnosti.

5.2 Višje- in visokošolsko izobraževanje

Visokošolske ustanove imajo veliko vlogo pri spodbujanju učenja tujih jezikov in razvoju večjezičnosti, ne samo pri posameznikih, ampak tudi v družbi. Poleg posebnih programov študija jezikov študentom različnih smeri omogočajo jezikovno usposabljanje kot del študija ali kot dodatno dejavnost. Vsaka univerza naj bi dosledno izvajala jezikovno politiko in jasno določila svojo vlogo pri spodbujanju učenja tujih jezikov in jezikovne različnosti. Prav tako naj bi jezikovna politika univerze uveljavljala nacionalne ali regionalne jezike. Vsak študent naj bi vsaj en semester študiral v tujini, najbolje da v tujem jeziku. V tem programu naj bi pridobil priznano jezikovno znanje. Vse to je načrt Evropske komisije za spodbujanje učenja jezikov in jezikovne različnosti (European Commission 2009). Univerze in višje šole omogočajo tudi mednarodne študentske izmenjave, ki spodbujajo učenje jezikov in kulturno ozaveščenost, to pa študentom koristi na poklicnem in osebnem področju.

Program Erasmus

Program Erasmus je vodilni program mobilnosti EU na področju izobraževanja in usposabljanja. Ustanovljen je bil leta 1987. Program se imenuje po Erazmu Rotterdamskem, znanem nizozemskem humanistu in teologu, ki je učil v tradicionalnih evropskih učnih središčih, kot so Pariz, Louvain in Cambridge. Program Erasmus je usmerjen v povečanje kakovosti in krepitev evropske razsežnosti visokega šolstva ter povečanje obsega mobilnosti študentov in osebja. Vsako leto program omogoča 200.000 študentom študij in delo v tujini. Program udeležence obogati na področju medkulturnih spretnosti in hkrati prispeva h krepitvi samozavesti. Program Erasmus ni namenjen samo študentom, ampak tudi profesorjem in strokovnjakom iz gospodarstva, ki želijo poučevati v tujini, ter visokošolskim delavcem, ki se želijo usposablјati v tujini. Udeleženci programa izboljšajo svoje jezikovno in medkulturno znanje, ustanove gostiteljice pa so bogatejše za izkušnje gostujočih profesorjev in študentov. Program Erasmus je kratek študijski program, ki traja do enega leta in združuje študente in osebje visokošolskih institucij iz vsaj treh sodelujočih držav z namenom (Evropska komisija 2008b):

- spodbuditi učinkovito in večnacionalno poučevanje določenih strokovnih področij, ki se običajno ne poučujejo ali le na zelo redkih univerzah;
- omogočiti študentom in profesorjem, da sodelujejo v večnacionalnih skupinah, kjer so jim na voljo pogoji za učenje in poučevanje, ki v eni sami instituciji niso na voljo, in si s tem oblikujejo nove poglede na področju študija;

- omogočiti učnemu osebju izmenjavo pogledov na izobraževalne vsebine in na nove pristope k študijskim programom ter preizkusiti metode poučevanja v mednarodnem učnem okolju.

Evropska komisija je odgovorna za celotno izvajanje programa. Program Erasmus je ključen dejavnik internacionalizacije visokega šolstva v EU. Presegel je okvir izobraževalnega programa. Mnogim študentom iz evropskih univerz ponuja priložnost, da prvič izkusijo življenje v tujini. Poleg tega program Erasmus kaže, da se da uspeti z usklajenim evropskim delovanjem na področju izobraževanja, in daje prepričanje, da ima skupno evropsko delovanje večjo dodano vrednost kot vse odlične posamezne pobude skupaj. V programu Erasmus sodeluje veliko izjemnih ustanov in ponuja infrastrukturo študentom in učiteljem, ki želijo pridobiti izkušnje v tujini. Prispeva k bolj kakovostnemu poučevanju na univerzah prek tematskih mrež in projektov (Evropska komisija 2008c). Študij v tujini današnji delodajalci štejejo za koristno izkušnjo v vedno bolj prepletenem svetu, saj izboljšuje sposobnosti komuniciranja in sodelovanja ter razumevanje drugih kultur.

5.3 Poklicno usposabljanje

V mobilnem in večkulturnem trgu dela v EU je vedno bolj pomembno, da znaš tuji jezik, saj si s tem bolj zanimiv za morebitne delodajalce. Z delom v tuji državi se ne naučiš samo jezika, ampak neposredno spoznaš tudi drugačno delovno okolje. Delovne izkušnje v tujini v današnjem času pomenijo poklicno prednost, saj se s tem dokazuje, da si mobilni in konkurenčni.

Program Leonardo da Vinci

Program Leonardo da Vinci se je začel izvajati leta 1995 na podlagi pobude socialnih partnerjev in gospodarskega sektorja v Evropi. Program je bil poimenovan po znanem italijanskem vsestransko izobraženem človeku Leonardu da Vinciju. Osredotoča se na potrebe poučevanja in učenja tistih, ki so vključeni v poklicno izobraževanje in usposabljanje. Bolj je usmerjen na nacionalne strategije. Program financira širok spekter akcij, vključno s projekti mobilnosti, razvojem in prenosom inovacijskih projektov in mrež. Namenjen je udeležencem začetnega poklicnega usposabljanja, osebam, ki so na trgu dela, in strokovnemu osebju na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja, hkrati pa tudi vsem organizacijam, ki delujejo na tem področju. Vsaj 60 odstotkov celotnih sredstev programa mora biti usmerjenih v dejavnosti za mobilnost. Sodelovanje pri poklicnih izmenjavah s programom Leonardo da Vinci pomaga podjetjem pri mednarodnih poslovnih stikih in njihovem evropskem profilu. Znanje jezikov povečuje zaupanje med podjetji, zaposleni pa z izmenjavo pridobijo bolj uravnotežen pogled in znanja, ki jih lahko koristno uporabijo v svojem matičnem podjetju (Evropska komisija 2008g). Odgovornost za program ima Evropska komisija, ki v

sodelovanju z nacionalnimi organi, običajno z ministrstvi za šolstvo, spremlja in nadzira njegovo izvajanje v posameznih sodelujočih državah. Operativna odgovornost za vodenje projektov mobilnosti v programu Leonardo da Vinci je v celoti prenesena na nacionalne agencije.

Evropska komisija (2006) sporoča, da ima program Leonardo da Vinci tri glavne cilje:

- Izboljšanje znanj in spretnosti udeležencev, vključenih v poklicno in strokovno izobraževanje in usposabljanje, še posebej mladih. To naj bi spodbujali s pomočjo poklicnega usposabljanja v povezavi s trgom dela v luči promocije zaposlovanja in zagotavljanja poklicne in strokovne integracije in reintegracije.
- Izboljšanje kakovosti in dostopa do stalnega poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja ter vseživljenjskega pridobivanja novih znanj in spretnosti ter kompetenc za povečanje in razvoj prilagodljivosti, še posebej v smislu prilagajanja tehnološkim in organizacijskim spremembam na trgu dela.
- Promocija in krepitev prispevka poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja k procesu inovacij, v smislu izboljšanja konkurenčnosti in podjetništva ter novih možnosti zaposlovanja. Posebna pozornost je namenjena spodbujanju sodelovanja med organizacijami na področjih poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja, vključno z univerzami in podjetji, predvsem z majhnimi in srednjimi podjetji.

Program Leonardo da Vinci je v letih svojega obstoja razvil in izgradil veliko inovacijskih praks in postopkov za poklicno izobraževanje in usposabljanje v Evropi. Že od začetka delovanja je tesno povezan z gospodarskim sektorjem in socialnimi partnerji. S svojimi aktivnostmi program prispeva k političnim strategijam v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, skratka povezuje politiko s prakso. To pa je pomemben prispevek h krovni strategiji Evropske unije, določeni v Lizbonski pogodbi, da bi postala najkonkurenčnejše gospodarstvo na svetu.

5.4 Izobraževanje odraslih

Učinkovit vseevropski sistem vseživljenjskega učenja je osrednjega pomena, če želimo doseči ambiciozni cilj politike EU. Cilj je, da se okrepi gospodarski razvoj in konkurenčnost, hkrati pa kljub vsemu povečati tudi socialno vključenost. Izobraževanje odraslih ima pri tem ključno vlogo, in sicer dviguje raven znanja, spretnosti in sposobnosti odraslih oseb, daje usodno drugo priložnost številnim odraslim, ki so predčasno opustili šolanje, pomaga pri soočanju z družbenim izzivom, ki ga predstavlja starajoče se prebivalstvo Evrope. Za zadovoljevanje teh potreb je Evropska komisija sprožila pobudo za novo politiko, in sicer akcijski načrt za izobraževanje odraslih. Načrt je namenjen povečanju privlačnosti in dostopnosti izobraževanja odraslih, izboljšanju kakovosti ponudbe izobraževanja odraslih, izvajanju sistemov za priznavanje neformalnega in priložnostnega učenja ter izboljšanju spremljanja

področja izobraževanja odraslih. Program Grundtvig za izobraževanje odraslih je pomembno prispeval k tem pobudam, hkrati pa je glavno sredstvo za njihov nadaljnji razvoj in izvajanje (Evropska komisija 2008f).

Evropska komisija (2008c) navaja, da ima učenje jezikov pri odraslih osebah lahko osebne koristi ali pa koristi za poklic. Osebne koristi so lahko vidne že na samem potovanju v tujino. Popotnikom lahko pomaga razumeti kulturo dežele v katero potuje, lahko se sporazumeva z domačini, skratka vse je bolj doživeto in zanimivo. Učenje jezika ima veliko prednosti in koristi za poklic. V globaliziranem svetu je vse več mednarodnega sodelovanja in mednarodnega komuniciranja, zato raste potreba po govornicah tujih jezikov. Znanje tujega jezika je sedaj skoraj povsod nujen pogoj za zaposlitev. Iskalci dela, ki govorijo več jezikov, so konkurenčnejši na trgu dela in lahko izbirajo zaposlitev oziroma imajo več možnosti, da si dobijo delo. Prav tako znanje tujih jezikov pomeni prednost pri napredovanju ali nove in bolj zanimive delovne naloge na delovnem mestu. Hkrati so nam bolj odprta vrata za življenje in delo v drugi državi.

Program Grundtvig

Program Grundtvig predstavlja ključno povezavo med politiko in prakso, saj omogoča izobraževalcem odraslih, da sodelujejo pri razvijanju inovativnih pristopov, lokalnim ponudnikom možnost, da se povežejo s partnerji v tujini in oblikujejo skupne pobude za sodelovanje. Prav tako izobraževalcem in učečim se odraslim odpira vrsto priložnosti za preseganje nacionalnih meja v iskanju novih priložnosti za usposabljanje in znanje. EU zato podpira oblikovanje in izdelavo učnega gradiva, namenjeno boljšemu poznavanju jezikov in kultur držav članic (Evropska komisija 2008f). Program Grundtvig se je poimenoval po danskem filozofu, teologu, učitelju, zgodovinarju in pesniku Nikolaju Frederiku Severinu Grundtvigu, ki je poznan tudi kot oče ljudske univerze in kot odločen podpornik izobraževanja odraslih za dejavno sodelovanje v družbi v nasprotju z bolj abstraktnimi prizadevanji drugih učenjakov.

Program Grundtvig je nastal leta 2000 in vključuje vse stopnje in področja izobraževanja odraslih in vse oblike učenja: formalno, neformalno in priložnostno. Namenjen je vsem skupinam odraslih oseb. Evropska komisija (2008f) navaja, da je posebna pozornost posvečena tistim s posebnimi potrebami: ljudem brez osnovne izobrazbe in usposobljenosti, ljudem, ki živijo na podeželju ali na občutljivih območjih, ljudem, ki so prikrajšani zaradi družbenogospodarskih razlogov, ljudem z invalidnostjo in večjimi učnimi težavami ter socialnim skupinam, ki jih je težje vključevati in ki se običajno ne udeležujejo izobraževalnih pobud. Leta 2007 je postal strateški cilj programa Grundtvig tudi odzivanje na izziv starajočega se prebivalstva Evrope v zvezi z izobraževanjem.

Kakovostni učitelji, mentorji in vodstveno osebje so nujno potrebni za oblikovanje privlačnega in učinkovitega sistema izobraževanja odraslih, ki ga Evropa potrebuje in si ga zasluži. Zato je ena od osnovnih prednostnih nalog programa Grundtvig podpirati projekte sodelovanja, programe usposabljanja in ukrepe individualne mobilnosti, ki so usmerjeni v stalno izpopolnjevanje vseh skupin osebja, zaposlenih na področju izobraževanja odraslih (Evropska komisija 2008f).

Znanja, sposobnosti in razumevanja, ki smo jih pridobili kot otroci, počasi zastarijo in potrebujejo prenovo. Učenje v vseh obdobjih življenja predstavlja priložnost, da vstopimo, ostanemo in se povzpneemo v življenju. Vzorci življenja se hitro spreminjajo in učenje jezika nam odpira vrata do razumevanja, kako se spoprijeti z nenehnimi družbenimi in gospodarskimi spremembami ter izzivi kulturnih, etničnih in jezikovnih razlik skupnega evropskega prostora. Raznovrstne mednarodne priložnosti za formalno, neformalno in priložnostno izobraževanje in učenje prek mobilnosti in partnerstev spodbujajo razvoj novih pristopov do izobraževanja in učenja tako na osebni ravni kot na ravni organizacije. Stalna izpopolnjevanja in finančna pomoč za individualno mobilnost iz programa Grundtvig na vse opisane načine trajno in pozitivno spodbujajo izobraževanje odraslih v številnih evropskih državah in dajejo močnejšo evropsko razsežnost temu področju izobraževanja (Evropska komisija 2008f).

5.5 Posebne izobraževalne potrebe

Evropska komisija podpira prilagojene posebne učne metode in gradivo tudi za učence, ki imajo zaradi učnih, govornih ali socialnih težav posebne učne potrebe. Tudi ti učenci morajo imeti enako pravico in dostop do učenja tujega jezika kot drugi. Se pravi, da nihče ne sme biti izključen iz učenja jezikov ter možnosti in koristi, ki jih le-to prinaša. Evropska komisija (2009) sporoča, da EU omogoča dostop do učenja tujih jezikov za učence s posebnimi učnimi potrebami tako, da podpira:

- izboljšanje dostopnosti in uporabnosti informacijske in komunikacijske tehnologije;
- vzpostavitev in razširitev evropskih strokovnih mrež;
- razvoj prilagojenih učnih metod in gradiv;
- usposabljanje ob delu in usposabljanje za poučevanje učencev s posebnimi učnimi potrebami za nove učitelje tujih jezikov.

Vloga znanja tujih jezikov se v globalnem svetu pokaže že v razvoju novih poklicnih možnosti, saj le-to prinaša nove in tudi bolj zanimive delovne naloge. Iz vsega navedenega lahko sklepamo, da je v EU vedno manj ovir za mednarodno sodelovanje.

6 SKLEP

Evropska unija ocenjuje, da je jezikovna pestrost znotraj njenih meja prednost in ne ovira. Z učenjem tujega jezika namreč spoznavamo kulturo nekega naroda, vrednote in način razmišljanja. Zato EU zagovarja stališče, da bi se ideja o združenih in eni Evropi usedla v zavest nas vseh, njenih državljanov. Zato lahko povzamem sporočilo Evropske komisije (2008e), ki pravi, da Evropa v tem času doživlja veliko preobrazbo, s pomočjo katere naj bi postala v svetovnem merilu vodilna, na znanju temelječa družba. To pomeni, da je znanje jezikov najdragocenejša pridobitev EU, posebno še zaradi tega, ker postaja globalna konkurenčnost na vseh področjih vse močnejša. V program vseživljenjskega učenja je Evropska komisija združila različne spodbude za izobraževanje in usposabljanje. To pomeni, da omogoča slehernemu posamezniku v vseh življenjskih obdobjih možnost za učenje tujih jezikov po vsej Evropi. Učimo se lahko skoraj vseh jezikov sveta, če ne v skupinskih izobraževanjih, pa individualno.

Učenje tujih jezikov je neke vrste proces, ki traja vse življenje in lahko posamezniku, podjetju ali organizaciji omogoči hitrejše napredovanje tudi zunaj meja svoje domovine. V okviru formalnega izobraževanja je pomembno, da sistemi v državah članicah EU poleg maternega jezika vključujejo še dva druga tuja jezika. Ključno vlogo pri promociji večjezičnosti in prednosti učenja jezikov imajo učitelji. Ti še posebno spodbujajo učenje jezikov na terciarni stopnji in v izobraževanju odraslih. Jezika se lahko naučimo tudi samostojno, in sicer prek svetovnega spleta ali učbenikov, pa tudi z raznimi jezikovnimi tečaji. Mnoge jezikovne šole izvajajo tečaje v državah, v katerih govorijo jezik, ki se ga učimo. Dodati pa moram, da raziskave glede sporazumevanja v tujih jezikih potrjujejo, da smo Slovenci na tem področju precej nad povprečjem EU, torej se zavedamo, kako pomembno je znanje tujih jezikov v današnjem svetu. Hkrati menim, da se zavedamo, da samo z znanjem slovenščine v tujini ne moremo preživeti.

Spodbujanje večjezičnosti je tudi tesno povezano z avdiovizualnim sektorjem, informacijskimi tehnologijami in novimi vidiki dostopa do kulture in izobraževanja, zlasti s spletnimi vsebinami. Ti sodobni trendi v kulturni izmenjavi omogočajo naravno združevanje ljudi in tudi tu ima pomembno vlogo večjezičnost. To pomeni, da so kot pomoč k učenju tujih jezikov v današnjem globalnem svetu zelo razširjeni mediji, tako pisni kot predvsem elektronski, ki po eni strani promovirajo in spodbujajo večjezičnost in nas po drugi strani silijo razumeti še kak drug jezik.

Evropska unija potrebuje poklicne prevajalce in tolmače, ker s tem lahko njen večjezični sistem deluje kar najbolje. Delo prevajalcev in tolmačev v institucijah EU povečuje učinkovitost, odprtost pa tudi legitimnost Unije. Trdim pa lahko, da imajo prevajalci in tolmači težko delo. Če že najdejo enak pomen besed v drugem jeziku, je izredno težko predstaviti govorcevo stališče do nekaj, kar bi govorec sam verjetno povedal na drugačen način. Po podatkih, ki jih navaja Leban (2000, 218), je Evropski parlament edina institucija,

ki je pri gradnji novih prostorov predvidevala potrebe po večjem številu kabin za tolmače. Evropska komisija od leta 2007 vsako leto pripravi tekmovanje za mlade prevajalce. S tem navdušuje mlade srednješolce za poklic prevajalca, saj jih v globalizirani Evropi potrebujemo vedno več. Prav tako je Komisija leta 2008 ustanovila Forum za razmislek o večjezičnosti in usposabljanju tolmačev, kjer predlaga širjenje dobre prakse in izboljšanja kakovosti tolmačenja v državah članicah EU.

V diplomski nalogi sem predstavila različna področja izobraževanja tujih jezikov in razne načine in programe, ki jih predlaga oziroma že izvaja EU. Na podlagi tega sem prišla do sklepa, da se danes vse bolj zavedamo, da se je tuje jezike treba začeti učiti že v zgodnjem otroštvu. Z igro bi dosegli, da bi se otrok lahko vživel in spoznaval še drug jezik in s tem postopoma tudi kulturo drugih narodov. Otroci bi pridobili jezikovna in nejezikovna znanja, spretnosti, vrednote in ključne kompetence za vseživljenjsko učenje.

Kot sem že omenila, je najboljša pot do znanja tujih jezikov ta, da se jih začnemo učiti že zelo zgodaj. Nato v kasnejših in zrelejših letih znanje samo še nadgrajujemo in sproti preverjamo. V luči zastavljenih ciljev evropske politike za doseganje večjezičnosti je svoje znanje tujih jezikov treba izpopolnjevati v vseh fazah učenja. Po mojem mnenju bi EU morala še bolj informirati ljudi in jih z dejstvi prepričati o pomembnosti večjezičnosti. Ob prebiranju literature pa sem spoznala, da v jezikovno različni Evropi še zmeraj prevladuje prvi tuji jezik, to je angleščina. To priznava tudi Evropska unija, ki v prihodnje želi zagotoviti, da to sčasoma ne bo dejavnik, ki omejuje jezikovno različnost znotraj njenih meja. Nekatera podjetja, ki poslujejo oziroma želijo poslovati z neevropskimi trgi, bi pridobila na konkurenčni prednosti, če bi obvladala kakšen tuji jezik zunaj EU. Zato menim, da je smiselno uvajati tudi neevropske jezike v sistem evropskega izobraževanja, saj angleščina za globalno poslovanje ne zadostuje več.

V diplomski nalogi se nisem mogla izogniti vprašanju, kakšen pomen ima znanje jezikov za gospodarstvo? Ugotovila sem, da je glede na vse večjo globalizacijo nujno, da se podjetja čim prej zavejo pomena znanja jezikov. Evropska komisija ima namreč tudi za to področje namenjen program, ker se spodbuja učenje jezikov. Nekatera podjetja to s pridom izkoriščajo, druga pa bodo v tej smeri morala čim prej začeti razmišljati. Z gotovostjo lahko trdim, da se marsikatera podjetja ne zavedajo pomena znanja jezikov in spodbujanja jezikov v podjetju. Podjetja, ki ne bodo začela izkoriščati možnosti učenja tujih jezikov, bodo prikrajšana za mnogo priložnosti in poslov, ki vodijo do učinkovitosti oziroma odličnosti podjetja. Znanje enega ali več jezikov je v današnjem svetovnem gospodarstvu izredno cenjena in iskana sposobnost posameznega delavca ali iskalca zaposlitve. Ljudje z znanjem več jezikov so vsekakor za EU boljši in bolj perspektiven kader. Podjetja, ki ne bodo razmišljala o zgoraj omenjenih dejstvih, so že vnaprej obsojena na propad. Evropska unija je prepričana, da so stroški učenja in izobraževanja tujih jezikov majhni v primerjavi z izgubljenimi poklicnimi in

osebnimi priložnostmi zaradi neustreznega znanja jezikov. Več jezikov znaš, več veljaš je pomembno reklo za današnje življenje.

Menim, da jezikovna in kulturna različnost EU pomeni ogromno konkurenčno prednost. Treba je podpirati poučevanje in spodbujanje jezikov in programe izmenjave na izobraževalnih in kulturnih področjih, tako znotraj kot zunaj EU. Spodbujanje večjezičnosti je torej ključen element EU. Povečana jezikovna različnost je vir koristi in bogastva, vendar je lahko brez ustreznih politik tudi vir težav, saj poglobi komunikacijsko vrzel med ljudmi različnih kultur ter poveča socialne razlike, kajti državljani z znanjem več jezikov imajo boljši dostop do kakovostnih življenjskih in delovnih razmer kot državljani, ki govorijo le en sam jezik. To pomeni, da je znanje jezikov ključ do uspeha. Večjezičnost krepi odprtost in strpnost, obenem pa za nove poslovne priložnosti odpira vrata na nove trge. Vsem državljanom ne glede na njihov socialni položaj je treba omogočiti dostop do sistemov izobraževanja in usposabljanja.

EU namenja tudi finančna sredstva za jezikovno izobraževanje in usposabljanje. Menim, da države članice EU ne izkoriščajo v celoti vseh sredstev, ki jih dodeljuje Unija. Najbolj se to odraža na področju gospodarstva, saj razna poročila kažejo, da veliko podjetij sploh ne ve, kakšne finančne podpore ponuja EU za učenje jezikov. Ne zavedajo se, da bi s tem lahko dosegla konkurenčno prednost in bi bila bolj zanimiva za globalni trg.

Evropska komisija in Svet Evrope sta leta 2001 opozorila, kakšno ogromno bogastvo nam prinaša znanje več jezikov. Zato je 26. september postal praznik evropskih jezikov, ki so ga praznovale vse države članice EU. Njegov namen je predvsem, da se prikaže, kako pomembna je večjezičnost, da je treba ohranjati jezikovno in kulturno različnost, seveda pa je treba tudi spodbujati učenje jezikov v šoli in zunaj nje. Na ta dan se po Evropi zvrstijo številne prireditve (predstave, otroške prireditve, radijske in televizijske oddaje, konference itd.), kjer imajo seveda glavno vlogo jeziki.

Na koncu lahko dodam, da vsi evropski programi in projekti pomembno prispevajo k spodbujanju večjezičnosti v Evropi. Prizadevajo si izboljšati kakovost poučevanja in učenja jezikov ter omogočiti vseživljenjsko učenje jezikov v EU. V programe, ki so opisani v diplomski nalogi, je Evropska komisija vložila veliko truda in trdega dela. Vse to pa se odraža v izjemno pozitivnem učinku na vsakdanje življenje mnogih državljanov. Torej, zdaj je samo odvisno od vsakega državljana posebej, kako se bo s tem spopadel oziroma kako bo izkoristil vse dane možnosti glede učenja tujega jezika. Večjezičnost se mora obravnavati kot veliko naložbo za prihodnost vsakega posameznika, ki mu odpira nove možnosti za zaposlitev, spoznavanje tujih kultur in dežel ter s tem bogatitev samega sebe. Kljub temu si moramo še naprej prizadevati, da ohranjamo in izboljšujemo znanje jezikov, kar za vsakega od nas predstavlja vseživljenjsko nalogo.

LITERATURA

- Andragoški center Republike Slovenije. 2010. *Znanje tujih jezikov odraslih (25-64 let)*. [Http://arhiv.acs.si/Info-mozaik/2010/35.pdf](http://arhiv.acs.si/Info-mozaik/2010/35.pdf) (13. 1. 2011).
- Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja. 2007. *Program vseživljenjsko učenje*. [Http://www.cmepius.si/vzu/vse-o-vzu/uvod-v-program-vzu.aspx](http://www.cmepius.si/vzu/vse-o-vzu/uvod-v-program-vzu.aspx) (3. 1. 2011).
- Center za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja. 2005. *Mobilnost in možnosti za mlade: vezi brez meja: s pomočjo mednarodnih programov odpiramo vrata izkušnjam*. [Http://www.cmepius.si/files/cmepius/userfiles/publikacije/mobilnost_za_mlade_SLO.pdf](http://www.cmepius.si/files/cmepius/userfiles/publikacije/mobilnost_za_mlade_SLO.pdf) (3. 1. 2011).
- Europa. 2009. *Nova platforma civilne družbe za spodbujanje večjezičnosti*. [Http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1574&format=HTML&aged=0&language=SL&guiLanguage=en](http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1574&format=HTML&aged=0&language=SL&guiLanguage=en) (15. 2. 2011).
- Europa. 2010. *Evropski dan jezikov poudarja koristi večjezičnosti za mala podjetja*. [Http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1164&format=HTML&aged=1&language=SL&guiLanguage=en](http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1164&format=HTML&aged=1&language=SL&guiLanguage=en) (15. 2. 2011).
- European Commission. 2005. *ELAN: Effects on the European Economy of Shortages of Foreign Language Skills in Enterprise*. [Http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:bn52r8c6vpUJ:ec.europa.eu/education/languages/pdf/doc421_en.pdf+Http://ec.europa.eu/education/languages/Focus/docs/elan&hl=sl&gl=si&pid=bl&srcid=ADGEEsIqjtbS5Q86NkAywCUj7US8_IHivXcxegUsU8fgDZvX7txhLVmh5IX9qmCsMzkMzmfPv_H73Eh9PdlMASZWSVu23Vpn7oazlt1GogJholTKC-o2IkQRVQNUgf1aLW77GbiOsc5&sig=AHIEtbQJk7OGnDHFxim5iwG6DLpisd_30w](http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:bn52r8c6vpUJ:ec.europa.eu/education/languages/pdf/doc421_en.pdf+Http://ec.europa.eu/education/languages/Focus/docs/elan&hl=sl&gl=si&pid=bl&srcid=ADGEEsIqjtbS5Q86NkAywCUj7US8_IHivXcxegUsU8fgDZvX7txhLVmh5IX9qmCsMzkMzmfPv_H73Eh9PdlMASZWSVu23Vpn7oazlt1GogJholTKC-o2IkQRVQNUgf1aLW77GbiOsc5&sig=AHIEtbQJk7OGnDHFxim5iwG6DLpisd_30w) (3. 3. 2011).
- European Commission. 2009. *Multilingualism*. [Http://ec.europa.eu/education/languages/news/index2009_en.htm](http://ec.europa.eu/education/languages/news/index2009_en.htm) (16. 12. 2010).
- European Commission. 2011. *Celan – ein Netzwerk für Mehrsprachigkeit*. [Http://celan-project.blogspot.com/](http://celan-project.blogspot.com/) (8. 3. 2011).
- Evropska komisija. 2006. *Program Leonardo da Vinci II*. [Http://ec.europa.eu/education/programmes/llp/leonardo/guides/sl_1.pdf](http://ec.europa.eu/education/programmes/llp/leonardo/guides/sl_1.pdf) (15. 1. 2011).
- Evropska komisija. 2007a. *Kako deluje Evropska unija*. [Http://ec.europa.eu/publications/booklets/eu_glance/68/sl.doc](http://ec.europa.eu/publications/booklets/eu_glance/68/sl.doc) (6. 1. 2011).
- Evropska komisija. 2007b. *Z znanjem jezikov do poslovnega uspeha*. [Http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/davignon_sl.pdf](http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/davignon_sl.pdf) (23. 12. 2010).
- Evropska komisija. 2008a. *Comenius: šolsko izobraževanje – mobilnost ustvarja priložnosti – evropske zgodbe o uspehu*. [Http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/comenius/mobility_sl.pdf](http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/comenius/mobility_sl.pdf) (19. 12. 2010).
- Evropska komisija. 2008b. *Erasmus: mobilnost ustvarja priložnost – evropske zgodbe o uspehu*. [Http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/erasmus/mobility_sl.pdf](http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/erasmus/mobility_sl.pdf) (23. 12. 2010).

- Evropska komisija. 2008c. *Erasmus: zgodbe o uspehu – Evropa ustvarja priložnosti*. [Http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/erasmus/success-stories_sl.pdf](http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/erasmus/success-stories_sl.pdf) (23. 12. 2010).
- Evropska komisija. 2008d. *Evropski jeziki*. [Http://ec.europa.eu/education/languages/languages-of-europe/doc137_sl.htm](http://ec.europa.eu/education/languages/languages-of-europe/doc137_sl.htm) (6. 3. 2011).
- Evropska komisija. 2008e. *Govoriti za Evropo – jeziki v Evropski uniji*. [Http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/doc3275_sl.pdf](http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/doc3275_sl.pdf) (28. 12. 2010).
- Evropska komisija. 2008f. *Grundtvig: Izobraževanje odraslih – mobilnost ustvarja priložnosti – evropske zgodbe o uspehu*. [Http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/grundtvig/mobility_sl.pdf](http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/grundtvig/mobility_sl.pdf) (23. 12. 2010).
- Evropska komisija. 2008g. *Leonardo da Vinci: zgodbe o uspehu – Evropa ustvarja priložnosti*. [Http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/leonardo/success-stories2007_sl.pdf](http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/leonardo/success-stories2007_sl.pdf) (19. 12. 2010).
- Evropska komisija. 2008h. *Večjezičnost – most k medsebojnemu razumevanju*. [Http://oldbookshop.publications.europa.eu/eubookshop/download.action?fileName=NC7809630SLC_002.pdf&eubphfUid=10181629&catalogNbr=NC-78-09-630-EN-C](http://oldbookshop.publications.europa.eu/eubookshop/download.action?fileName=NC7809630SLC_002.pdf&eubphfUid=10181629&catalogNbr=NC-78-09-630-EN-C) (6. 1. 2011).
- Evropska komisija. 2008i. *Z znanjem jezika do poslovnega uspeha*. [Http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/davignon_sl.pdf](http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/davignon_sl.pdf) (22. 12. 2010).
- Evropska komisija. 2009. *Večjezičnost*. [Http://ec.europa.eu/education/languages/at-a-glance/doc1458_sl.htm](http://ec.europa.eu/education/languages/at-a-glance/doc1458_sl.htm) (28. 10. 2010).
- Evropska komisija. 2010. *Vabljeni na jezikovno tržnico ob evropskem dnevu jezikov*. [Http://ec.europa.eu/slovenija/hp/2010-0927-evropski_dan_jezikov_sl.htm](http://ec.europa.eu/slovenija/hp/2010-0927-evropski_dan_jezikov_sl.htm) (18. 2. 2011).
- Evropski parlament. 2008a. *Jezikovna politika*. [Http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/culture/article_7316_sl.htm](http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/culture/article_7316_sl.htm) (6. 1. 2011).
- Evropski parlament. 2008b. *Politika izobraževanja in poklicnega usposabljanja*. [Http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/culture/article_7314_sl.htm](http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/culture/article_7314_sl.htm) (11. 1. 2011).
- GD, Izobraževanje in kultura. 2011. *Večjezična medkulturna poslovna komunikacija za Evropo*. [Http://www.mig-komm.eu/node/202](http://www.mig-komm.eu/node/202) (4. 3. 2011).
- Kalin Golob, Monika. 2001. *Jezikovnokulturni vidiki vključevanja Slovenije v Evropsko unijo*. [Http://dk.fdv.uni-lj.si/db/pdfs/tip20012KALINGOLOB.pdf](http://dk.fdv.uni-lj.si/db/pdfs/tip20012KALINGOLOB.pdf) (2. 2. 2011).
- Kalin Golob, Monika. 2003. Jezikovna kultura, jezikovno načrtovanje in evropsko združevanje. V *Mednarodni simpozij Obdobja – metode in zvrsti: Slovenski knjižni jezik – aktualna vprašanja in zgodovinske izkušnje*, ur. Ada Vidovič Muha, 255–270. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Komisija Evropskih skupnosti. 2005. *Nova okvirna strategija za večjezičnost*. [Http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0596:FIN:SL:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0596:FIN:SL:PDF) (15. 1. 2011).

- Komisija Evropskih skupnosti. 2008a. *Seznam ukrepov skupnosti na področju večjezičnosti in rezultati javnega spletnega posvetovanja*.
[Http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/com/inventory_sl.pdf](http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/com/inventory_sl.pdf) (18. 1. 2011).
- Komisija Evropskih skupnosti. 2008b. *Sporočilo Komisije svetu, Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in odboru regij*. [Http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0566:FIN:SL:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0566:FIN:SL:PDF) (15. 1. 2011).
- Leban, Ksenija. 2000. Slovenski jezik in njegov položaj v Evropski uniji: kako zagotoviti zastopanost slovenskega jezika in kakovostnega tehnološkega dela? V *Kultura, identiteta in jezik v procesih evropske integracije*, ur. Inka Štrukelj, 251–259. Ljubljana: Društvo za uporabno jezikoslovje.
- Ministrstvo za šolstvo in šport. 2008. *Spodbujanje večjezičnosti: naša skupna zaveza*.
[Http://www.mss.gov.si/nc/si/splosno/cns/novica/article/12058/5644/](http://www.mss.gov.si/nc/si/splosno/cns/novica/article/12058/5644/) (16. 12. 2011).
- Pižorn, Karmen in Mihaela Brumen. 2008. *Evropske smernice za učenje tujih jezikov na predšolski in razredni stopnji osnovne šole*.
[Http://dlib.si/v2/Preview.aspx?URN=URN:NBN:SI:DOC-B6GQY5J6](http://dlib.si/v2/Preview.aspx?URN=URN:NBN:SI:DOC-B6GQY5J6) (2. 2. 2011).
- Portal Evropske unije. B. 1. *Institucije in organi Evropske unije*. [Http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_sl.htm](http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_sl.htm) (29. 10. 2010).
- Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve. 2011. *Delovna področja*.
[Http://www.svrez.gov.si/si/delovna_podrocja/](http://www.svrez.gov.si/si/delovna_podrocja/) (8. 1. 2011).
- Smrkoj, Maja. 2009. *Jezikovna raznolikost v Evropski uniji in jeziki evropske pravne znanosti*.
[Http://www.laibach.diplo.de/contentblob/2599364/Daten/667766/Downloaddatei_Vortrag_Maja_Smrkoj_SVN.pdf](http://www.laibach.diplo.de/contentblob/2599364/Daten/667766/Downloaddatei_Vortrag_Maja_Smrkoj_SVN.pdf) (14. 12. 2010).
- Statistični urad Republike Slovenije. 2010. *Evropski dan jezikov*.
[Http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=3421](http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=3421) (15. 1. 2011).
- Svet Evrope. 2006. *Evropski jezikovni listovnik*.
[Http://www.europass.si/files/userfiles/europass/Evropski_jezikovni_listovnik_za_srednje_solce_15_19.pdf](http://www.europass.si/files/userfiles/europass/Evropski_jezikovni_listovnik_za_srednje_solce_15_19.pdf) (25. 1. 2011).
- Wikipedija. 2010. *Uradni jezik*. [Http://sl.wikipedia.org/wiki/Uradni_jezik](http://sl.wikipedia.org/wiki/Uradni_jezik) (2. 10. 2010).
- Zavod Republike Slovenije za šolstvo. 2008. *Projekt postopno uvajanje obveznega drugega tujega jezika*. [Http://www.zrss.si/pdf/NEM_Microsoft%20Word%20-%20Obvezni%20TJ-izhodi%20uvedbe_Kac_Secerov.pdf](http://www.zrss.si/pdf/NEM_Microsoft%20Word%20-%20Obvezni%20TJ-izhodi%20uvedbe_Kac_Secerov.pdf) (13. 1. 2011).

